

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1901.   Andra Kammaren.   N:o 22.

Lördagen den 13 april.

Kl. 7 e. m.

Fortsattes det på förmiddagen började sammanträdet.

§ 1.

Till fortsatt handläggning anmäldes särskilda utskottets n:o 3 utlåtande, n:o 5, i anledning af *dels* Kongl. Maj:ts nädiga proposition till Riksdagen med förslag till lag angående ersättning för skada till följd af olycksfall i arbete och till lag om ändrad lydelse af 17 kap. 4 och 11 §§ handelsbalken, *dels* ock vissa inom Riksdagen väckta motioner,

Angående förslag till lag angående ersättning för skada till följd af olycksfall i arbete m. m.
(Forts.)

och föredrogs nu

§ 4.

För denna paragraf hade utskottet föreslagit följande lydelse:

I ersättning enligt denna lag skall utgifvas:

1:o) om olycksfallet medfört väsentlig nedsättning af den skadades arbetsförmåga under mera än sextio dagar efter olycksfallet: en krona i sjukhjälp för hvarje dag från och med sextioförsta dagen intill dess den skadade blifvit från sådan nedsättning af arbetsförmågan återställd eller olycksfallet medfört för framtiden bestående förlust eller minskning af arbetsförmågan eller döden inträdt;

2:o) om olycksfallet medfört för framtiden bestående förlust eller minskning af arbetsförmågan: en årlig lifränta, i förra fallet å trehundra kronor och i senare fallet å det lägre belopp, som svarar emot arbetsförmågans minskning, räknadt från och med sextioförsta dagen efter olycksfallet eller från den senare tidpunkt, då olycksfallet medfört för framtiden bestående förlust eller minskning af arbetsförmågan; dock att lifränta icke skall utgå i de fall, der ej arbetsförmågan blifvit nedsatt med minst en tiondedel;

3:o) om olycksfallet inom två år medfört döden:

a) begrafningshjälp med sextio kronor;

Andra Kammarens Prot. 1901. N:o 22.

Angående
förslag till
lag angående
ersättning för
skada till
följd af
olycksfall i
arbete m. m.
(Forts.)

b) till enka, när äktenskapet slutits före olycksfallet, en årlig lifränta af etthundratjugu kronor från dödsfallet, så länge hon lefver ogift, och till hvarje minderårigt barn, som födts före olycksfallet eller födes efter olycksfallet i ett derförut slutet äktenskap, en årlig lifränta af sextio kronor från dödsfallet, till dess det uppnått femton års ålder; dock att, der lifräntor till efterlevande skulle sammanlagdt öfverstiga trehundra kronor, de skola, i förhållande till hvad på en hvar lifräntetagare belöper, till detta belopp nedsättas, så länge anledningen till dylik nedsättning fortfar.

Vid paragrafen hade anmälts reservation af herrar *Spånberg* och *Sandwall*, som yrkat, att i lagförslaget måtte intagas följande moment:

»Sjukhjälp eller lifränta åt skadad arbetare skall åt manlig för tiden, intill dess han fyllt aderton år, samt åt qvinlig arbetare utgå med allenast tre fjerdedelar af de ofvan i denna § stadgade belopp.»

I fråga härom anförde:

Herr Kvarnzelius: I anslutning till det anförande, som jag hade i denna fråga på förmiddagen, och i öfverensstämmelse med den af herr Broomé och mig väckta motionen ber jag att angående 4 § få föreslå, att den måtte erhålla följande förändrade lydelse:

I ersättning enligt denna lag skall utgifvas:

1:o) om olycksfallet medfört väsentlig nedsättning af den skadades arbetsförmåga under mera än fjorton dagar efter olycksfallet: en krona i sjukhjälp för hvarje dag från och med femtonde dagen intill dess den skadade blifvit från sådan nedsättning af arbetsförmågan återställd eller olycksfallet medfört för framtiden bestående förlust eller minskning af arbetsförmågan eller döden inträdt;

2:o) om olycksfallet medfört för framtiden bestående förlust eller minskning af arbetsförmågan: en årlig lifränta, i förra fallet å fyrahundra femtio kronor och i senare fallet å det lägre belopp, som svarar emot arbetsförmågans minskning, räknadt från och med femtonde dagen efter olycksfallet eller från den senare tidpunkt, då olycksfallet medfört för framtiden bestående förlust eller minskning af arbetsförmågan; dock att lifränta icke skall utgå i de fall, der ej arbetsförmågan blifvit nedsatt med minst en tiondedel;

3:o) om olycksfallet inom två år medfört döden:

a) begravningshjälp med nittio kronor;

b) till enka, när äktenskapet slutits före olycksfallet, en årlig lifränta af etthundraåttio kronor från dödsfallet, så länge hon lefver ogift, och till hvarje minderårigt barn, som födts före olycksfallet eller födes efter olycksfallet i ett derförut slutet äktenskap, en årlig lifränta af nittio kronor från dödsfallet, till dess det uppnått femton års ålder; dock att, der lifräntor till efterlevande skulle sammanlagdt öfverstiga fyrahundra femtio kronor, de skola, i förhållande till

hvad på en hvar lifrättetagare belöper, till detta belopp nedsättas, så länge anledningen till dylik nedsättning fortfar.

Herr talman! Jag anhåller om proposition på detta mitt förslag.

Statsrådet och chefen för civildepartementet herr von Krusenstjerna: Jag skall deremot tillåta mig yrka, att kammaren nu måtte fatta samma beslut, som den fattade för ett år sedan med 109 röster mot 66, och således bifalla utskottets förslag.

*Angående
förslag till
lag angående
ersättning för
skada till
följd af
olycksfall i
arbete m. m.
(Forts.)*

Herr Spånberg: I likhet med herr statsrådet ber jag att få yrka bifall till utskottets förslag i sin helhet, men jag skulle önska ett sådant tillägg till 4 §, som stode i öfverensstämmelse med det beslut, Andra Kammaren fattade förlidet år. På förslag af utskottet fattade kammaren då det beslut, att ersättningarna åt barn och qvinnor skulle utgå med tre fjerdedelar af de belopp, som skulle utgå till manliga arbetare. Herr Sandvall och jag yrka nu i vår reservation, att ett liknande moment måtte införas i det föreliggande förslaget, och jag ber att få yrka bifall till denna reservation.

Herr Göthberg: Herr talman! Jag skall deremot bedja att få yrka bifall till utskottets förslag oförändradt. Jag gör detta med hänsyn till mitt yttrande på förmiddagen, att jag i år icke reserverat mig till förmån för de högre beloppen, då utskottet stannat vid Kongl. Maj:ts förslag. Skulle kammaren nu besluta i enlighet med reservanternas förslag, anser jag, att det vore för stora afprutningar af de redan förut alltför låga beloppen. Jag vill dessutom fästa herrarnes uppmärksamhet uppå att, hvad beträffar minderårige, frågan är af ringa betydelse, ty för dem skulle de lägre beloppen gälla endast till dess de fyllt 18 år, då de skulle få fullt. Och hvad qvinnors arbete i fabriker beträffar, ser jag frågan från en annan synpunkt än de ärade reservanterna. Jag anser nemligen för min del, att det skulle vara olyckligt att fatta ett beslut, som skulle locka till qvinnors användande i fabriker. Det skulle utan tvifvel, i händelse reservanternas förslag bifolles, för åtskilliga industriidkare blifva fördelaktigare att använda qvinnor i sina fabriker än män. Och då jag står på den ståndpunkten, att jag vill, att qvinnor så litet som möjligt användas i fabriksarbete och att deras aflöning så nära som möjligt jemställas med männens, ber jag, herr talman, att på anförda grunder få yrka bifall till utskottets förslag oförändradt.

Grefve Hamilton: Jag skall endast bedja att till hvad den siste talaren yttrade få lägga, att anledningen dertill, att man yrkar, att qvinnor och barn skola hafva lägre ersättning än männen, naturligtvis är, att de i allmänhet äro lägre aflönade än männen. Men det är ju alldeles klart, att har man börjat att taga fasta på den synpunkten, att ersättningen skall bestämmas med hänsyn till lönen, finnes ingen anledning, hvarför man skulle inskränka den till *detta* fall, utan då fordrar väl konsekvensen, att man *öfverallt* fäster afseende vid lörens olika belopp. Det enda, som kan anföras till grund för att man icke gjort detta, är, att man nu bestämt ersättningen att

Angående förslag till lag angående ersättning för skada till följd af olycksfall i arbete m. m. utgå utan någon hänsyn till personliga förhållanden, och därför tror jag, att det vore ytterst beklagligt, om kammaren nu låte förleda sig att bifalla reservanternas förslag.

Herr Spånberg: Ett faktum är, att om kvinnor och barn få lika stor invaliditetsersättning som männen, få de i många fall högre understöd efter olycksfallet, än hvad de hade i aflöning. Barn, som hafva kanske 75 öre om dagen, skulle, så fort de skadade sig, få en krona dagligen, och om de ådroge sig full invaliditet, skulle de, så unga som de äro, få lika mycket som en man. Detta vore en högst betydande orättvisa gent emot männen. Och hvad kvinnor beträffar, så, ehuru de i några fall förtjena mera än en krona om dagen, arbeta de likväl icke alla dagar, och i följd deraf skulle, om full invaliditet ifrågakomme, lifräntan äfven i detta fallet blifva fullt ut lika stor som deras årliga aflöning. Den lagstiftning, som finnes i andra länder, och der ersättningen är baserad på arbetslönens storlek, har naturligtvis tagit hänsyn till detta fall, och der är invaliditetsersättningen för kvinnor och barn betydligt mycket mindre än deras arbetslöner och betydligt lägre än männens. Skulle ändring icke ske i utskottets förslag, vore det en stor orättvisa mot de fabrikanter, som sysselsätta kvinnor och barn. Vi kunna se af den statistik för fabriksindustrin, som nyligen blifvit utdelad, att kvinnor och barn utgöra 30 procent af alla fabriksarbetare i Sverige. Det är således icke någon småsak. De fabriker, som hufvudsakligast måste använda kvinnor och barn, äro väfverier och tändsticksfabriker m. fl. Och det vore orätt mot dem, om de skulle få så pass mycket högre ersättningsskyldighet gent emot andra fabriker.

När det förut här i dag var fråga om att göra en ändring af första paragrafen, betonades det skarpt, att vi skulle rätta oss efter Andra Kammarens beslut förlidet år, och så ströks den föreslagna ändringen. Men i det nu ifrågavarande hänseendet beslöt Andra Kammaren i fjol med en mycket stor majoritet, att sjukhjälp eller lifränta åt qvinna och minderårig skulle sättas till allenast tre fjerdedelar af de i denna paragraf föreslagna belopp. Nu har visserligen icke regeringen upptagit detta förslag. Och därför har utskottet med en ringa majoritet slopat denna bestämmelse. Vill man emellertid någon rättvisa i saken, bör man införa det i reservationen begärda tillägg.

Jag yrkar bifall till min reservation.

Herr Biesért: Herr talman! mina herrar! Ingenting skulle varit mig kärare än att se mig satt i tillfälle att yrka bifall till herr Kvarnzelius' nyss framställda yrkande, i det jag anser — såsom jag i förmiddags antydde — att detta ersättningsbelopp af 300 kronor, åtminstone i många fall och på många ställen här i landet, är alltför lågt, då det gäller full invaliditet. Men jag erkänner gerna, att det är af rent opportunitetsskäl, som jag nu yrkar, att kammaren icke måtte fästa afseende vid herr Kvarnzelius' yrkande, utan i stället hålla på utskottets förslag, i synnerhet efter det öfverraskande resultat, hvartill Första Kammaren i middags kommit.

Hvad återigen herr Spånbergs yrkande om mindre ersättning för kvinnor och minderåriga beträffar, får jag för min del säga, att skulle vi nu fastslå den principen, att kvinnor skulle hafva mindre ersättning än män vid olyckstillfälle, skulle vi också på samma gång fastslå den principen, att kvinnor böra hafva mindre ersättning för sitt arbete än män. Jag är dock härvidlag af en annan åsigt, nemligen att kvinnor böra hafva samma ersättning som män, då de kunna uträtta samma arbete som män. För min del kan jag icke se, att det skulle vara till fördel för den sträfvan, som åtminstone jag har, att åt kvinnor åstadkomma rättvisa i detta afseende, om vi nu skulle gå in på herr Spånbergs förslag, utan ber jag i stället att i det hänseendet få instämma i de motiv, som herr Göthberg anfört.

Herr talman, jag ber således att vid förevarande paragraf få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Branting: Herr talman! Det är just med hänsyn till den rätt mycket förändrade situationen sedan i förmiddags, som jag skall be att få hemställa till herrar opportunisterna i kammaren, om de icke kunna finna skäl att nu närmast uti denna punkt gå något längre än hvad de eljest velat göra, när det för dem gäller att genom så låga bud som möjligt gå till mötes åskådningen i medkammaren. Det är väl icke att antaga annat än att uti en och annan punkt under den fortsatta behandlingen i Första Kammaren utaf detta utlåtande det kommer att göras hvad som från arbetaresynpunkt och kanske äfven från Andra Kammarens synpunkt ter sig såsom försämringar. Det kunde väl då vara ganska godt för utskottet, att det finnes några ställen, der sammanjemkning kunde erbjudas och der man således kunde till sist komma fram till ett resultat, som bättre tillfredsställer åskådningen här i kammaren. Äfven med hänsyn härtill ber jag för min del att få ansluta mig till herr Kvarnzelius' yrkande.

Skälen för att karenstiden bör förkortas hafva redan förut under principdebatten utförligt framhållits. Och hvad beträffar de löneförhöjningar, som gjorts, äro de i öfverensstämmelse med hans motion, en ökning af 50 procent.

Oaktadt jag för min del principiellt fasthåller det rigtiga i att ställa olycksfallsersättningen i proportion till lönen, finner jag dock omständigheterna för ögonblicket bjuda att rösta för det högsta, som kan hafva någon utsigt att samla ett afsevärdt antal kammarledamöter omkring sig. Och jag ber därför att nu få yrka bifall till herr Kvarnzelius' yrkande.

Det förslag, som herr Spånberg framställt, är byggt på den fruktansvärda sociala orättvisa, som består i att kvinnornas arbete är nedprutadt så lågt i afseende å betalningen, som för närvarande är fallet. Detta förslag innebär ett ytterligare legaliserande af detta missförhållande och ett resonnement i den stilen, att därför att de hafva så litet betaldt, skola de också, när de förolyckas, få så mycket mindre i ersättning.

Jag tror, att när det är fråga om så små belopp som 300 kronor, belopp, hvilka ännu för 10 år sedan ej ens regeringen ansåg sig kunna bjuda, vore det verkligen ytterst bedröfligt, om man skulle gå

*Angående
förslag till
lag angående
ersättning för
skada till
följd af
olycksfall i
arbete m. m.
(Forts.)*

Angående
förslag till
lag angående
ersättning för
skada till
följd af
olycksfall i
arbete m. m.
(Forts.)

än vidare utför och för en viss kategori arbetare bestämma en ännu lägre aflöning. Detta skulle endast verka såsom en ytterligare utmaning gent emot dem, som lagen dock närmast afser att icke utmana, utan att tillfredsställa. Och det finnes nog tillräckligt många punkter, som, eiter hvad hvar och en väl får erkänna, måste väcka motvilja, utan att man behöfver med öppna ögon lägga till ytterligare en sådan.

Herr *Pettersson* i Södertelje instämde häruti.

Öfverläggningen var härmed slutad. I enlighet med de yrkanden, som derunder förekommit, gaf herr talmannen propositioner: 1:o på godkännande af den lydelse af paragrafen, som utskottet föreslagit; 2:o på bifall till den i fråga om denna paragraf afgifna, utlättandet vidfogade reservation; och 3:o på bifall till den af herr Kvarnzelius föreslagna lydelse af paragrafen; och fann herr talmannen den förstnämnda propositionen vara med öfvervägande ja besvarad. Votering begärdes likväl, i anledning hvaraf, och sedan till kontraproposition antagits bifall till det under 3:o omförmälda yrkande, nu uppsattes och anslogs följande af kammaren godkända voteringsproposition:

Den, som godkänner § 4 i särskilda utskottets förevarande förslag till lag angående ersättning för skada till följd af olycksfall i arbete, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren antagit den af herr Kvarnzelius föreslagna lydelsen af nämnda paragraf.

Voteringen utföll med 155 ja mot 34 nej; och hade kammaren alltså godkänt utskottets förslag till lydelse för paragrafen.

§§ 5—9.

Godkändes.

För § 10 hade föreslagits följande lydelse:

Genom statens försorg inrättas en riksförsäkringsanstalt för öfvertagande, på sätt nedan i denna § sägs, af arbetsgifvares ersättningskyldighet.

Arbetsgifvare vare berättigad att i riksförsäkringsanstalten försäkra sina arbetare mot olycksfall, som i denna lag afses, med den verkan, att arbetsgifvaren, så långt försäkringen räcker, varder från

ersättningsskyldighet enligt denna lag fri. Har sådan försäkring egt rum, må riks-försäkringsanstalten enligt de i 8 § stadgade grunder göra afdrag för utbetaldt skadestånd, så ock, sedan anstalten tillsagt arbetsgifvaren eller annan, som kan till utgifvande af skadestånd förbindas, i ersättningstagarens ställe uttaga skadeståndet, för så vidt motsvarande ersättning från anstalten utgår.

Är arbetsgifvare i anledning af inträffadt olycksfall skyldig att utgifva liffränta enligt denna lag, må han genom inköp i riks-försäkringsanstalten af dylik liffränta befria sig från betalningsskyldigheten och ege derefter, om annan är skadeståndspliktig, enahanda rätt att uttaga skadeståndet, som i nyss afsedda fall tillkommer riks-försäkringsanstalten.

*Angående
förslag till
lag angående
ersättning för
skada till
följd af
olycksfall i
arbete m. m.*

(Forts.)

Paragrafen föredrogs, hvaruppå ordet på begäran lemnades till

Herr Branting, som anförde: Uti denna paragraf skulle väl lämpligen hafva placerats det stadgande om statsgaranti, hvilket förut varit på tal på förmiddagen och för hvilket åtskilliga sympatier uttalats såväl här i kammaren som, efter hvad jag fått mig meddeladt, äfven i utskottet. Det är visserligen sant, att det kan sägas, att ett sådant stadgande kunde under vanliga förhållanden inskjutas exempelvis nästa år, i fall man enas om en lämplig form derför. Men man bör väl, såsom jag nyss tillät mig framhålla, taga någon hänsyn här i kammaren vid lagens fortsatta behandling till de försämringar, som utan all fråga komma att göras i medkammaren, och detta så mycket mer, som, efter hvad man sagt mig, man der redan hunnit bestämma, att denna lag skall vara giltig endast för sådana arbetare, som varit 14 dagar anställda i arbetsgifvares tjänst. Dermed har, i rak motsats till den mening, som här i kammaren utan votering segrat, det fastslagits, i hvad på Första Kammaren ankommer, att hela skaran af så kallade lösa arbetare skall alldeles uteslutas från denna lags stadganden. Och skall det vara någon mening i att Andra Kammarens verkligen så anspråkslösa bud ändock är sista ordet, så att man icke går med på hvilka jemkningar nedåt som helst, bör man väl på några punkter gå utöfver det här föreslagna, så att sedan af utskottet en sammanjemkning genom utbyte kan föreslås.

Det är derför, herr talman, jag skall tillåta mig att redan nu göra yrkande på ett tillägg till denna 10 paragraf af följande lydelse: *Befinnes arbetsgifvare, som icke enligt denna paragraf täckt sin risk genom försäkring i riks-försäkringsanstalten, oförmögen att utgifva ersättning till skadad arbetare, skall denne af statsmedel erhålla hvad som brister, med rätt för staten att af arbetsgifvarn göra sig betäckt för dylikt utlägg.*

Med herr Branting instämde herr *Sjövall*.

Herr Zetterstrand: Herr talman, mina herrar! Vid genomläsningen af utskottets förslag föreföll det mig, som om den mest grava anmärkningen mot detsamma skulle ligga deri, att, då man

Angående förslag till lag angående ersättning för skada till följd af olycksfall i arbete m. m.
 (Forts.)

öfvergått från försäkringspligt till ersättningspligt, den oegentligheten uppkom, att, när en olycka drabbat en arbetare, och denne var anställd hos en arbetsgifvare, som saknade medel att utbetala ersättning derför, en sådan arbetare skulle blifva utan ersättning. Det synes mig, att detta är den svagaste punkten i utskottets utlåtande. Och jag tänker mig, att det skulle kunna botas med att staten i dylika fall iklädde sig garanti. Man får ju antaga, att sådana fall intäffa ytterst sällan. Men då det inträffar, är det ytterst behjertansvärdt. Och när det nu är fråga om att i dylika fall anlita den arbetareförsäkringsfond, som är afsatt, så synes ett sådant tillvägagående icke böra möta stora betänkligheter. Då man i alla fall ifrågasatt, att räntorna på denna fond, som ju uppgår till omkring nio millioner kronor, skulle kunna användas till täckande af riksförsäkringsanstaltens förvaltningskostnader, skulle det då ej kunna tänkas, att någon del af räntorna äfven kunde användas för att bereda ersättning åt dessa arbetare, som blifvit skadade, men som ej kunna få någon ersättning af arbetsgifvaren? Det förefaller mig, som om man skulle kunna utan risk biträda ett sådant förslag. Jag ber derför att få instämma i herr Brantings yrkande.

Häruti instämde herrar *Wallis, Wavrinsky, Persson* i Arboga, *Eriksson* i Elgered, *Jansson* i Edsbäcken, *Hultkrantz, Bicsèrt, Broström, K. G. Karlsson* i Göteborg, *Kvarnzélius, Cervin, Petri, Spangenberg, Olofsson* i Digernäs, *Akerlind, Pettersson* i Södertelje, *Ericsson* i Ahlberga, *Olsson* i Rögle, *Broomé* i Bärslöf och *Ericsson* i Vallsta.

Herr Göthberg: Jag ber blott att få tillkännagifva, att jag på de skäl, herr Branting anført, också instämmer i detta förslag.

Herr vice talmannen Swartling: Jag skall endast be att få tillkännagifva, att äfven jag biträder herr Brantings yrkande.

Statsrådet och chefen för civildepartementet herr von Krusenstjerna: Man må hysa sympatier för det förslag, som herr Branting framställt. Det är emellertid en nyhet. Det återfinnes endast, tror jag, i den franska lagstiftningen. Jag anser mig emellertid, då kammaren nu synes vara beredd på att bifalla förslaget, böra fästa kammarens uppmärksamhet uppå att vi sakna utredning om det belopp, hvartill kostnaden skulle uppgå, likasom om huru de rättstvister skulle ordnas, som nog komme att uppstå emellan riksförsäkringsanstalten och de arbetsgifvare, som blefve insolventa. På dessa omständigheter anser jag mig pligtig på den plats, jag intar, att fästa kammarens uppmärksamhet, innan den nu går att fatta sitt beslut.

Herr Boëthius: I det outredda skick, hvori frågan för närvarande befinner sig, vågar jag icke yrka bifall till herr Brantings förslag, men ber att få till protokollet antecknad, att jag i princip ansluter mig till detsamma.

Öfverläggningen var härmed slutad. I enlighet med de framställda yrkandena gaf herr talmannen propositioner 1:o på godkännande af den lydelse af paragrafen, som utskottet föreslagit; och 2:o på godkännande af paragrafen med det af herr Branting föreslagna tillägg; och fann herr talmannen den förstnämnda propositionen vara med öfvervägande ja besvarad. Som votering likväl begärdes, blef nu uppsatt, justerad och anslagen följande voteringsproposition:

*Angående
förslag till
lag angående
ersättning för
skada till
följd af
olycksfall i
arbete m. m.*

(Forts.)

Den, som godkänner 10 § af särskilda utskottets förevarande förslag till lag angående ersättning för skada till följd af olycksfall i arbete, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren godkänt nämnda paragraf med det af herr Branting föreslagna tillägg.

Omröstningen utvisade 116 ja mot 85 nej; och hade kammaren alltså fattat beslut i öfverensstämmelse med ja-propositionens innehåll.

§§ 11—16.

Godkändes.

§ 17 skulle enligt utskottets förslag erhålla denna lydelse:

Afträdes arbetsgifvares egendom till konkurs, skall utdelningen för fordran å lifränta enligt denna lag ske efter sammanlagda beloppet af räntans kapitalvärde den dag, som för utdelning i konkursen bestämd är eller å hvilken dessförinnan betalning får uppbäras, och af den lifränta, som belöper på tiden intill nämnda dag, jemte laga ränta å den del deraf, som enligt 7 § må före samma dag förfalla till betalning.

Är fråga om lifränta åt skadad arbetare, må utdelningen för räntans kapitalvärde ej af arbetaren lyftas, utan skall med det belopp, som å kapitalvärdet utgår, genom konkursförvaltningens försorg åt arbetaren inköpas lifränta i riks försäkringsanstalten; hvad nu är sagdt gälle dock ej, der den lifränta, som i riks försäkringsanstalten skulle erhållas, understiger sextio kronor om året.

Sedan paragrafen föredragits anförde:

Herr Persson i Stallerhult: Herr talman! Jag anhåller att få yttra några ord angående den nu föredragna § 17.

Derigenom att kammaren nu antagit § 4 i förslaget, har den för sin del bestämt, att den ersättning, som en under arbete skadad

Angående
förslag till
lag angående
ersättning för
skada till
följd af
olycksfall i
arbete m. m.
(Forts.)

person erhåller, skall, sedan olycksfallet medfört men för framtiden, utgå i form af lifränta. Denna lifränta kommer att utgå med ett belopp af högst 300 kronor och lägst en tiondedel deraf eller 30 kronor. Såsom denna § 17 nu är formulerad i förslaget, kan det inträffa, att en person, som egentligen skulle vara tillförsäkrad en lifränta till belopp af t. ex. 30 kronor, kan gå förlustig rätten att just i form af lifränta få sitt ersättningsbelopp och i stället måste mottaga ett kapital, hvilket ju kan tänkas på ett eller annat sätt, och hastigare, än hvad fallet är med en lifränta, gå förloradt. För min del tycker jag att detta lagförslag, som nu föreligger och som redan till stor del antagits, är mycket förträffligt just genom den bestämmelsen, att det är i form af lifränta för återstående lifstid, som understöd skall tilldelas en person, hvilken råkat ut för olyckan att förlora sin arbetskraft. Denna bestämmelse tycker jag vara så vacker, att jag icke vill vara med om att på något som helst sätt förminska dess värde. Men om vi antaga denna § 17 såsom den formulerats, så komma vi att minska hufvudbestämmelsens värde, såsom jag vill söka visa. En arbetsgivare har t. ex. fått sig genom denna lag ålagdt att till en skadad arbetare utbetala en lifränta å ett belopp af, låt oss till en början säga 60 kronor. Denne arbetsgivare råkar så i konkurs, och då skall lifräntan efter vissa grunder kapitaliseras samt det uppkomna kapitalet bevakas i konkursen, hvarefter utdelning skall ske. Utgår nu denna utdelning med fulla det bevakade beloppet, då erhålles ett så stort kapital, att räntan derå uppgår till 60 kronor, och då skall, enligt denna § 17, en lifränta härför köpas i riksförsäkringsanstalten. Den enda förändring, som i detta fall inträder, är således den, att det hädanefter är från riksförsäkringsanstalten och icke från arbetsgivaren, som arbetaren har att utbetomma sin ersättning. Men antag deremot, att konkursmassan icke förmår att gälda hela det kapital, hvartill lifräntan skulle förvandlas, utan kan t. ex. utdela endast 50 procent. Då skulle den lifränta, som för utdelningen kunde köpas, uppgå till endast 30 kronor. Men att i riksförsäkringsanstalten köpa en så liten lifränta tillåter icke denna § 17, utan enligt densamma måste årliga lifräntan uppgå till minst 60 kronor. Ja, en motionär, herr Branting, har yrkat, att lifränta, som uppginge ända till 150 kronor, finge i visst angifvet fall kapitaliseras, och en annan motionär, herr Lundberg, vill att alla ersättningar skola kapitaliseras till visst belopp. Detta har utskottet emellertid icke gått in på, utan säger i stället, att det icke är lämpligt att alltid tillåta ersättnings kapitalisering, ty det kan då lätt hända, att den på något sätt går förlorad, hvareför det vore bättre att såsom regel föreskrifva lifränta. Deri ger jag utskottet alldeles rätt, men utskottet borde också hafva sett till, att ersättningen komme hela vägen att utgå i form af lifränta, något som utskottet dock icke aktat nödigt att tänka på.

Ja, det är också en annan sak, som gör, att ett kapital har lägre värde än en lifränta, äfven om denna senare kan kapitaliseras till ett belopp, som är lika med det förra, och det är att kapitalet, i samma stund som det lyftes, förvandlas till helt och hållet privat egendom och i följd deraf kan utmätas för ersättningstagarens skuld,

under det att § 20 i detta lagförslag tillförsäkrar lifränta, som här afses, samma skydd, som lifräntor och pensioner i allmänhet hafva, d. v. s. att icke kunna tagas i mät för lifräntetagarens skuld. Men om arbetaren skulle få ersättningen i form af ett kapital och använda detta till något företag, då kan utmätning ske, och då går han förlustig kapitalet och den årliga ränta han förut hade. För min del anser jag det vara en stor förmån, att man i sådana här fall, der konkurs inträffat, måste under alla omständigheter vara tvungen att köpa en lifränta till det belopp, utdelningen kan lemna tillgång till. Det är nu å andra sidan möjligt, att man härigenom kunde komma att gå något för långt, i ty att utdelningen ju kan tänkas blifva så låg, att den medgifver inköp af lifränta å t. ex. endast 1 krona, och då skulle det ju vålla mera besvär än fördel att skaffa en lifränta. För sådana fall alltså, der utdelningen blir så ringa, att en derför inköpt lifränta ej hade något vidare värde, vore det derför kanske ej skäl att yrka på borttagande af sista raderna i § 17. Oaktadt jag således lutar åt den åsigt, att lifränta borde, under alla omständigheter, i dylika konkursfall inköpas för det belopp utdelningen kan medgifva, vågar jag likväl icke hålla derpå, utan vill endast framställa yrkande derom, att i slutet af § 17 må i stället för siffran 60 insättas siffran 30, hvilket senare tal motsvarar det minsta belopp, som, enligt § 4, en arbetsgifvare är skyldig att utbetala. Jag hoppas, att ett sådant yrkande icke skall möta ett allt för stort motstånd, ty ett sådant förslag är ju till förmån icke allenast för arbetaren, utan äfven för den kommun, som drabbas af skyldigheten, att underhålla denne skadade arbetare.

Äfven i §§ 18 och 21 återkomma bestämmelser, som svara mot den i slutet af § 17 förefintliga och som föreskrifva, att lifränta icke får köpas, derest den ej skulle uppgå till ett belopp af sextio kronor. För den händelse, att mitt nu beträffande § 17 framställda yrkande skulle vinna bifall, är det naturligtvis min afsigt att äfven vid dessa §§ 18 och 21 komma med liknande yrkande.

Jag ber äfven att få andraga ett annat exempel. Det är kamaren väl bekant, att våra gratialister erhålla ett understöd, som sedan förra året utgör 24 kronor i fjerde klassen, 36 kronor i tredje klassen och 48 kronor i andra klassen. Det kan ju vara sant, att detta understöd är mycket ringa, men hvar och en, som vet, huru kärkommen en sådan utdelning är för dessa gamla soldater, tror jag icke skulle vara med om att utbyta dessa årliga utdelningar mot en sådan en gång för alla, ty ett dylikt kapital skulle lätt gå förloradt, och då ginge de miste om denna årliga inkomst. Och jag är säker om, att, i fall ett förslag väcktes att kapitalisera denna pension af 24, 36 eller 48 kronor, så att de erhöles ett kapital i proportion till den pension, de nu erhålla, icke många röster skulle höjas för en sådan kapitalisering.

Med dessa ord, herr talman, har jag velat motivera det yrkande, jag nu ber att få göra, nemligen att i 17 § i stället för 60 kronor sättes 30 kronor.

Häruti instämde herrar Göransson, Lundell och Björkman.

Angående
förslag till
lag angående
ersättning för
skada till
följd af
olycksfall i
arbete m. m.
(Forts.)

*Angående
förslag till
lag angående
ersättning för
skada till
följd af
olycksfall i
arbete m. m.*

(Forts.)

Statsrådet och chefen för civildepartementet herr von Krusenstjerna: Såsom den siste ärade talaren erinrade, är en af grundprinciperna i det föreliggande förslaget, att ersättningen till den skadade arbetaren skall utgå i form af lifränta och icke som kapitalutbetalning, men undantag hafva likväl skett i lagen, och detta af rent praktiska skäl. Hufvudundantaget finnes i 21 §, der det står, att arbetsgifvare och arbetare kunna öfverenskomma, att lifränta må kapitaliseras, derest den understiger 60 kronor. Skälet till dessa bestämmelser är rent praktiskt, såsom det framgår af Kongl. Maj:ts proposition till förra årets Riksdag. Der anfördes — jag tillåter mig att uppläsa denna motivering: »Undantag härifrån medgifves endast, då lifräntan skulle uppgå till visst mindre belopp, motsvarande högst 20 procents invaliditet, och sålunda å ena sidan ersättningen icke utgör någon väsentlig del af hvad arbetaren för sitt uppehälle behöfver, å andra sidan dess periodiska utbetalande och uppbärande ofta skulle medföra jembförelsevis stort besvär.»

Denna bestämmelse i 21 § har föranledt införandet af ett motsvarande stadgande i 18 §. Hvad deremot angår 17 §, så fans icke denna bestämmelse i Kongl. Maj:ts proposition till 1900 års Riksdag, utan det var det särskilda utskottet, som införde detta stadgande. Utskottets förslag blef sedermera utan tvekan af kammaren antaget, och detta föranledde dess upptagande i Kongl. Maj:ts proposition.

Grefve Hamilton: Jag är i allt väsentligt förekommen af herr statsrådet och chefen för civildepartementet. Jag har endast velat erinra om, att den bestämmelse, mot hvilken anmärkningen blifvit rigtad, insattes af utskottet i föl och accepterades af denna kammare.

Det är här två ganska skilda uppfattningar, som äfven i år kommit fram, nemligen huruvida det för arbetarne under alla förhållanden är fördelaktigast att få lifränta, eller huruvida det icke understundom kan vara bättre att få ett kapital.

Två motionärer hafva yrkat, att beloppet måtte höjas med 150 kronor. En annan motionär från Första Kammaren har pläderat för att vi skulle acceptera det danska arbetareförsäkringssystemet och alltid låta ersättningen utgå i kapitalbelopp. Det synes mig emellertid, som om kammaren icke alltför strängt borde hålla på, att det i hvarje fall är fördelaktigast, att ersättningen utgår i form af lifränta. Det kan väl knappast vara en så betänkelig sak, som det bär har antydts, att ersättningen i vissa fall utgår som ett kapital en gång för alla, så mycket mer som Kongl. Maj:ts efter det beslut, som förslidet är här fattades, kunde anse sig hafva fog för det antagandet, att han genom en dylik bestämmelse skulle tillmötesgå begge synpunkterna, både deras mening, som önskade en lifränta, och deras, som önskade en kapitalutbetalning en gång för alla. Ty det är ju klart, att det finnes fall, särskildt då ersättningsbeloppen äro små, då det för arbetarne kan blifva fördelaktigare att få ut hela kapitalet på en gång än att erhålla en lifränta.

Herr Persson i Stallerhult: Om bestämmelserna i 4 paragrafen vore annorlunda, så vore det alldeles rätt, som grefve Hamilton an-

tydt, men det förhåller sig icke så. Det minsta ersättningsbelopp, som der ifrågasättes såsom lifränta, uppgår till 30 kronor, d. v. s. $\frac{1}{10}$ af 300 kronor. Hvarför skulle man då icke bibehålla samma lifränta i detta fall? Jag kan icke se, att det finnes något skäl att höja det minimibelopp, hvarmed lifränta bör få utgå, öfver hvad som finnes stadgadt i 4 §, och då 10 § innehåller, att riksförsäkringsanstalten skall öfvertaga dylika lifräntor ända ned till 30 kronor, så kan jag icke se något hinder för att ändra den i denna § föreslagna siffran. Det är endast detta, som jag har velat framhålla. Att utskottet i fjol tillstyrkt det förslag, som nu blifvit framlagdt för Riksdagen, och att kammaren då bifallit det, kan väl icke hindra, att kammaren i år, om den finner, att mitt yrkande har fog för sig, kan bifalla detta mitt yrkande.

*Angående
förslag till
lag angående
ersättning för
skada till
följd af
olycksfall i
arbete m. m.*

(Forts.)

Härmed var öfverläggningen i detta ämne slutad. Enligt de gjorda yrkandena gaf herr talmannen propositioner dels på godkännande af utskottets förslag till lydelse för paragrafen och dels på godkännande af nämnda lydelse med den af herr Persson i Stallerhult föreslagna ändring deri; och fann herr talmannen förstnämnda proposition vara besvarad med öfvervägande ja. Votering blef emellertid begärd och företogs enligt följande nu uppsatta och af kammaren godkända omröstningsproposition:

Den, som godkänner § 17 i särskilda utskottets förevarande förslag till lag angående ersättning för skada till följd af olycksfall i arbete, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren godkänt nämnda paragraf med den af herr Persson i Stallerhult deri föreslagna ändring.

Omröstningen utvisade 90 ja, men 106 nej; och hade kammaren alltså beslutit i öfverensstämmelse med nej-propositionens innehåll.

Sedan § 8 föredragits, yttrade

Herr Persson i Stallerhult: Herr talman! Efter den utgång, voteringen fick rörande föregående paragraf, skall jag be att få framställa yrkande om en dermed analog ändring i den nu föredragna paragrafen, bestående deruti, att siffran »sextio» nederst i sista stycket ändras till »trettio».

Vidare anfördes ej. Efter af herr talmannen framställda propositioner godkände kammaren paragrafens lydelse i enlighet med ut-

Angående skottets förslag, men med den af herr Persson i Stallerhult föreslagna förslag till ändring deri.
lag angående

ersättning §§ 19—20.
för skada

till följd af Godkändes.
olycksfall i

arbete m. m.

(Forts.)

Efter föredragning vidare af § 21, yttrade

Herr Persson i Stallerhult: Jag skall be att äfven vid denna paragraf få framställa samma yrkande, nemligen att nederst på sista raden ordet »sextio» ändras till »trettio».

Vidare yttrades ej. Efter af herr talmannen framställda propositioner godkände kammaren paragrafens af utskottet föreslagna lydelse med den ändring deri, som af herr Persson i Stallerhult föreslagits.

§§ 22—25.

Godkändes.

För § 26 hade föreslagits följande lydelse:

De närmare föreskrifter, som, utöfver hvad denna lag innehåller, må erfordras med afseende å riksförsäkringsanstaltens verksamhet, meddelas af Konungen.

Paragrafen föredrogs, hvarefter ordet på begäran lemnades till:

Herr Branting, som yttrade: Jag har tillåtit mig att motionsvis yrka afslag å denna paragraf, därför att den synes mig fullkomligt onödig. Den innebär ju endast en förklaring, att man åt Kongl. Maj:t öfverlemnar att bestämma allting beträffande riksförsäkringsanstalten, om hvars blifvande organisation Riksdagen alls ingenting känner. Det förefaller mig dock, som om det skulle kunna komma att gestalta sig så, när denna riksförsäkringsanstalt skall utbyggas, att det kommer att finnas detaljer, vid hvilkas bestämmande Riksdagen gerna skulle vilja hafva sitt ord med, och därför ser jag ingen skada, men väl stor fördel af att denna paragraf utgår. Om det förut stått i denna lag någonting om riksförsäkringsanstalten mera än de ytterst små antydningar, som här lemnats, så hade ju denna bestämmelse kunnat vara fullt på sin plats, och man brukar ju afsluta lagarne i dylika fall med en bestämmelse, att Kongl. Maj:t får, sedan Riksdagen och Kongl. Maj:t sagt sitt ord, utfylla de detaljer, som genom detta beslut icke blifvit reglerade. Men under nuvarande förhållanden förefaller det mig, som om en bestämmelse i detta syfte lika väl skulle kunna intagas bland de bestämmelser, som väl nästa år komma att af Riksdagen fattas beträffande riksförsäkringsanstalten,

och jag kan icke se, att man skulle förlora det ringaste på ett uppskof.

Grefve Hamilton: Såsom herr Branting yttrat, är en sådan paragraf som den nu föredragna ganska vanlig i sådana lagar som denna. Det förekommer en dylik paragraf i patentförordningen, i varumärkeslagen, i bolagslagen och en mängd andra lagar, och det har förekommit en sådan i hvart enda förslag rörande ordnandet af arbetareförsäkringen från det första, som afgafs af arbetareförsäkringskomitén. Och jag kan verkligen icke förstå, huru den ärade talaren tänker sig, att man skulle gå till väga, om icke en sådan bestämmelse funnes. Det är ju klart, att Riksdagen vid inrättandet och anordnandet af riks-försäkringsanstalten har sitt ord med i laget, ty den har ju hand om pungen och kan bestämma, huru den vill, att tjänstemännen skola aflönas, och hvilka tjänstemän som skola finnas. Men sjelfva organisationen, sjelfva arbetssättet inom detta verk, alla bestämmelser, som behöfva upptagas i reglementet för verket, måste väl fastställas af Kongl. Maj:t, ty det kan väl icke vara meningen, att i detta enda undantagsfall hithörande saker skola ordnas genom en särskild lag.

Då jag alltså icke kan förstå, hvartill en sådan ändring, som herr Branting föreslagit, skulle tjena, ber jag att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Branting: Jag skall be att få erinra den ärade talaren om, att i de föregående af honom berörda fallen saken icke legat på samma sätt som nu. Här är det nemligen endast en del af förslaget, som blifvit framlagd, och det öfriga skall komma ett följande år. I fjol var det från Kongl. Maj:ts sida öfver hufvud taget icke alls tal om någon riks-försäkringsanstalt, och därför kunde det då heller icke komma i fråga, att några närmare bestämmelser om lagen skulle komma med i en sådan paragraf. När vi emellertid nu hafva att motse ett förslag om en riks-försäkringsanstalt, och det tydligen redan till nästa Riksdag, så begriper jag icke, hvarför bestämmanderätten i detta fall skall på förhand läggas i Kongl. Maj:ts hand. Riksdagen förlorar ju absolut ingenting genom att vänta med sitt beslut i detta fall, men väl kan ett dylikt uppskof betyda, att Riksdagen tillförsäkrat sig något mera inflytande gent emot Kongl. Maj:ts administrativa lagstiftningsrätt på detta område.

Jag vidhåller därför mitt yrkande om afslag å 26 §.

Grefve Hamilton: Det märkvärdiga med den siste ärade talarrens ställning till denna fråga är, att han icke tyckes hafva någonting emot denna bestämmelse, utan blott vill hafva uppskof med beslutet, så att det må kunna tagas i samband med inrättandet af riks-försäkringsanstalten. Men hvar skall en dylik bestämmelse anbringas der? Icke kan den väl intagas i staten för denna anstalt? Eller skall det vid nästa riksdag framläggas ett särskildt förslag, att utöfver de bestämmelser, som Riksdagen antager, Kongl. Maj:t skall ega rätt att utfärda närmare föreskrifter för anstaltens verksamhet?

*Angående
förslag till
lag angående
ersättning
för skada
till följd af
olycksfall i
arbete m. m.
(Forts.)*

Angående
förslag till
lag angående
ersättning
för skada
till följd af
olycksfall i
arbete m. m.
(Forts.)

Det finnes, synes det mig, intet rimligt skäl, hvarför man icke skulle kunna meddela denna bestämmelse redan nu, då den i alla fall är absolut nödvändig.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats afslutad samt herr talmannen framställt propositioner å de derunder gjorda yrkanden, godkände kammaren paragrafen.

§ 27.

Godkändes.

Öfvergångsstadgande, ingress och rubrik.

Godkändes.

Utskottets i punkten gjorda hemställan förklarades besvarad genom kammarens här ofvan antecknade beslut.

Punkten 2.

Utskottets förslag till »Lag om ändrad lydelse af 17 kap. 4 och 11 §§ handelsbalken.»

Antogs.

§ 2.

Angående
rätt för
Riksdagens
ledamöter till
fria resor
å statens
jernvägar.

Härefter föredrogs konstitutionsutskottets utlåtande n:o 3, i anledning af väckta förslag i fråga om rätt för Riksdagens ledamöter till fria resor å statens jernvägar.

Uti två särskilda, till konstitutionsutskottets förberedande handläggning hänvisade motioner, nemligen en af herr *F. von Strokirch* inom Första Kammaren afgifven motion, n:o 31, och en af herr *Johan Olofsson* i Digernäs i Andra Kammaren väckt motion, n:o 87, hade förslag blifvit framställda med hufvudsyfte att åt ledamöter af Riksdagens båda kamrar bereda tillfälle att i viss utsträckning åtnjuta fria resor å statens jernvägar. Den förstnämnde motionären hade hemställt, att § 12 riksdagsordningen måtte få ett tillägg af följande innehåll:

» — — uppbära, dock må ej såsom sådant arfvode anses den rättighet till fria resor i 2:a klass å statens jernvägar, som kan varda honom för hans valperiod i laga ordning tillerkänd, derifrån dock undantagna resor till och från Riksdag vid dess början och slut.»

Herr *Olofsson* hade föreslagit, att Riksdagen i skrifvelse ville hemställa, det täcktes Kongl. Maj:t låta utarbeta och för Riksdagen framlägga förslag till sådana tillägg i riksdagsordningen, att ledamöter af Riksdagen må åtnjuta fria resor å statens jernvägar under en månads tid hvarje år mellan den 1 juni och 15 december.

Utskottet hemställde:

- 1:o) att herr von Strokirchs motion icke måtte föranleda någon Riksdagens åtgärd; samt
- 2:o) att herr Olofssons motion icke måtte föranleda någon Riksdagens åtgärd.

*Angående
rätt för
Riksdagens
ledamöter till
fria resor
å statens
jernvägar.
(Forts.)*

Vid utlåtandet voro fogade reservationer af, bland andra:

herrar *Johnsson* och *Wavrinsky*;
herr *Waldenström*; och
herrar *Olsson* i Attersta och *Boëthius*.

Punkten 1.

Godkändes.

I fråga om *punkten 2* anförde

Herr Olofsson i Digernäs: Den hufvudsakliga anledningen der- till, att jag väckte denna fråga, är af ekonomisk art. Jag tyckte, att det var ett slöseri att anordna kostbara resor för Riksdagens ledamöter för att gifva dem tillfälle att taga kännedom om förhållandena i landet, då saken kunde ordnas på ett mycket billigare sätt.

För öfrigt kan jag icke dela den åsigt, som utskottet har, nemligen att det icke skulle vara på sin plats att åstadkomma en grundlagsändring i denna fråga, eller att det icke skulle låta sig göra att få en sådan ändring grundlagsenligt fastställd. Hvad angår Andra Kammarens ledamöter, så har jag trott, att, då det för dem redan i grundlagen finnes förmåner bestämda äfven för de tider, då Riksdagen ej är samlad, ett stadgande i grundlagen i det syfte jag i min motion anført ej skulle kunna anses oförenligt med grundlagen.

Jag beklagar, som sagdt, att konstitutionsutskottet icke gått med på min motion, hvarigenom det nuvarande slöseriet med riksdagsresorna kunnat undvikas, och det syftsmål man med desamma afser vinnas på mycket billigare vilkor.

Jag har intet yrkande att göra.

Herr Darin: Herr talman! Jag skall utan att vidare upptaga kammarens tid i denna fråga yrka, att kammaren ville på af utskottet anförda skäl bifalla dess hemställan.

Herr Johnsson i Bollnäs: Herr talman, mina herrar! Det synes mig, som om konstitutionsutskottet inlätit sig på en mycket vansklig uppgift, då det mot motionärerna framhållit, att riksdagsmännen skulle kunna erhålla fria resor å statens jernvägar utan att någon ändring i 12 och 23 §§ riksdagsordningen behöfde vidtagas.

Konstitutionsutskottet har såsom skäl för detta påstående anført, att de fria resorna skulle komma att ega rum de tider, under hvilka Riksdagen icke vore samlad. Riksdagen skulle således på annat sätt

*Angående
rätt för
Riksdagens
ledamöter till
fria resor
å statens
jernvägar.
(Forts.)*

kunna besluta rörande dylika frågor efter ärendets förberedande af tillfälligt utskott eller af statsutskottet. Jag tror emellertid, att det är farligt att inlåta sig på en sådan tolkning af grundlagen. Det är alldeles tydligt, att, då grundlagen bestämt de förmåner, som tillkomma en riksdagsman i Andra Kammaren, och den äfven stadgar, att riksdagsmän i Första Kammaren icke ega att uppbära arfvode, andra förmåner icke kunna enligt denna grundlagens föreskrift åtnjutas. Deruti ligger naturligtvis också innesluten den bestämmelsen, att kamrarnes ledamöter icke heller hafva rättighet att åtnjuta fria resor å statens jernvägar. Jag tror, att man bör fasthålla denna grundsats, och att det är så mycket vanskeligare att frångå den, som man derigenom skulle komma in i åtskilliga svårigheter. Om jag t. ex. skulle väcka ett förslag om att riksdagsmännen äfven under den tid, då Riksdagen icke är samlad, skulle vara berättigade att uppbära ett arfvode af 10 kronor per dag, så tror jag icke, att någon skulle vilja medgifva, såsom utskottet i föreliggande fall söker göra troligt, att en dylik ökning af andra-kammar-ledamöternas förmåner skulle kunna genomföras utan ändring af grundlagarne. Men om man icke har rättighet att fatta ett sådant beslut eller tillägga riksdagsmännen arfvode eller andra förmåner under den tid, Riksdagen icke är samlad, utan att vidtaga grundlagsändring, så kan man naturligtvis icke heller tillägga dem fria resor å statens jernvägar, ty jemväl detta är ju en särskild förmån. Och då en förmån, som tillägges riksdagsman såsom sådan, naturligtvis måste vara intagen i riksdagsordningen, kan jag icke annat än yrka, att utskottets motivering i detta afseende af kammaren ogillas.

Hvad sjelfva saken angår, tror jag icke heller, att det skulle vara nyttigt att medgifva riksdagsmännen rätt till resor, på sätt motionären föreslagit. Det är ju klart, att en sådan rätt skulle komma att på mer än ett håll missbrukas för resor i egna angelägenheter, och jag tror, att det för riksdagsmännens eget anseende är nödvändigt, att man icke lemnar en tillåtelse, som kan, om ock endast af några få, missbrukas och derigenom väcka ovilja i landet.

Jag skall därför, herr talman, på samma gång jag anser, att utskottet, då det funnit sig icke hafva rättighet att ingå i pröfning af frågan, icke heller bort, såsom skett, inlåta sig på ett uttalande om, huruvida dessa resor vore nyttiga eller icke, yrka, att kammaren, med ogillande af utskottets motivering, måtte godkänna utskottets hemställan.

Herr Boëthius: Såsom af betänkandet framgår, har jag reserverat mig mot utskottets motivering. Denna reservation angår dock endast en obetydlig formel sak — det var en stilistisk vändning jag icke kunde gilla och därför ej ville stå för utan vidare —, hvarför jag ej vill upptaga kammarens tid med att tala derom. Jag skall i stället be att med några ord få söka belysa sjelfva principfrågan; ty det gäller här verkligen, mina herrar, en ganska vigtig principfråga.

Motionärerna hafva ansett och i likhet med dem herr Johnsson i Bollnäs, att bestämmelserna i §§ 12 och 23 riksdagsordningen innebära, att ingen som helst förmån kan beviljas riksdagsmän utöfver

de der omtalade, eller med andra ord, att hvarje förmån, som en riksdagsman skulle kunna hafva utom andra-kammar-ledamöternas ersättning för resa till och från Riksdag, måste inbegripas i ordet *arfvode*. Detta är i sjelfva verket en ingalunda lättlost fråga; och inom utskottet framstälde jag också betänkligheter i samma riktning som herr Johnsson nu gjort, gående ut derpå, att ingen förmån skulle kunna beviljas riksdagsmän af Andra Kammaren utöfver arfvode och reseersättning och ingen alls åt riksdagsmän af Första Kammaren. Den åsigten vann emellertid icke majoritet inom utskottet, och jag framstälde icke heller något bestämdt yrkande. Urgerar man nemligen den ifrågavarande satsen, drifves man *in absurdum*. I förbigående vill jag gent emot herr Johnsson göra gällande, att, om man skulle kunna bevilja någon förmån utöfver arfvodet, deraf naturligtvis icke följer, att man skulle kunna bevilja 10 kronor om dagen utöfver det i lag bestämda, ty *det* vore naturligtvis ett *arfvode*. Men det är orimligt, att icke någon som helst annan förmån skulle kunna tillräknas riksdagsmän. Då vore t. ex. dessa riksdagsresor, som emellanåt företagas, en olaglighet, ty de utgöra onekligen en förmån utöfver arfvodet. Det vore då ock en olaglighet, att riksdagsmännen fritt få begagna de i riksdagslokalerna uppställda telefonerna. Det vore likaledes en olaglighet, att de erhålla fritt skrifmateriel o. s. v. Den satsen torde således icke kunna utan vidare göras gällande, att ifrågavarande paragrafer skulle innebära, att ingen som helst förmån skulle kunna beviljas utöfver arfvodet. Meningen är nog endast den, att *ingenting af arfvodes natur* kan beviljas utöfver det i lagen bestämda. Nu kunna tydligen de af motionärerna ifrågasatta fria resorna icke rubriceras såsom ett förökadt arfvode och icke heller såsom en förökad reseersättning för resorna till och från Riksdagen. Nekas kan emellertid icke, att saken är tvifvelaktig. Under sådana förhållanden var det, syntes det mig, lämpligt, att utskottsmajoriteten framlade sin åsigt, att nemligen dessa ifrågasatta fria resor *icke* beröra §§ 12 och 23 riksdagsordningen, för Riksdagens kamrar, på det att dessa sjelfva måtte få uttala sig om, huru dessa paragrafer böra tolkas. Är det nu så, att kammaren i likhet med utskottets majoritet anser, att ett eventuellt beslut om dylik rätt till fria resor icke kräfver någon ändring i §§ 12 och 23 riksdagsordningen, bör kammaren *godkänna* utskottets motivering. Sedan står det kammaren fritt att efter godtfinnande ordna denna sak. Är det åter så, att kammaren väl önskar dessa fria resor, men anser, att en grundlagsändring är nödvändig, då bör kammaren *ogilla* utskottets motivering. Utskottet får då till en följande Riksdag försöka framlägga förslag angående de grundlagsändringar, som för sakens genomförande anses nödvändiga. För min del skall jag, herr talman, då jag i allt väsentligt gillar utskottets motivering, be att få yrka bifall till utskottets såväl motivering som hemställan.

Angående
rätt för
Riksdagens
ledamöter till
fria resor
å statens
jernvägar.
(Forts.)

Herr Darin: Herr talman! Mina herrar! Det är ju tydligt, att den fråga, som i detta sammanhang mest bör intressera kammaren, är frågan om dessa motioners konstitutionella innebörd, och jag vill endast uppehålla mig dervid.

Angående
rätt för
Riksdagens
ledamöter till
fria resor
å statens
jernvägar.
(Forts.)

Kammaren finner af betänkandet, att utskottet varit ganska enhälligt i att uttala, såsom det heter, »att motionerna icke rätteligen falla inom det för konstitutionsutskottets verksamhet anvisade område», hvarför ock utskottet hemställer, att dessa motioner icke måtte föranleda någon Riksdagens åtgärd. Jag sade, att detta utskottets uttalande varit ganska enhälligt, och jag torde vara berättigad att påstå det, då endast tre af utskottets ledamöter i det hänseendet gifvit till känna en afvikande mening. Af dessa tre tillhöra en Första Kammaren och två denna kammare. Den ene af dessa två, representanten på gefleborgslänsbänken, har nu här vidare utvecklat sin reservation. Den sats, hvarifrån reservanten utgår, är den, att det är obestriddligt, att de ifrågasatta resorna skulle innebära en förmån för Riksdagens ledamöter. I likhet med reservanten erkänner jag detta såsom någonting obestriddligt, men anser mig derför ingalunda vara berättigad att draga den slutsats af detta förhållande, som reservanten har gjort. Ty deraf, att en *förmån* beredes ledamöterna af Riksdagen genom dessa resor, följer alldeles icke någon rättighet att sammanställa denna förmån med det *arfvode*, som i 12 § riksdagsordningen fränkännes Första Kammarens ledamöter, men i samma riksdagsordning 23 § tillerkännes Andra Kammarens ledamöter. Det är, såsom talaren på upsalabänken redan framhållit, en väsentlig skillnad mellan dessa två saker, så väsentlig, att man efter mitt förmenande alldeles icke är berättigad att från det ena förhållandet draga någon slutsats med afseende på det andra förhållandet.

Hvad riksdagsordningen innehåller rörande det arfvode, som tillkommer ledamot af Andra Kammaren, afser ju uppenbarligen en direkt *ersättning* för den prestation, som den ifrågavarande ledamoten gör, och resekostnadsersättningen är ju blott ett gäldande af hvad han anses sjelf hafva utlagt. Således: detta arfvode är rätt och slätt en ersättning för hans arbete, tidsspillan m. m. eller hans resekostnad. I nu förevarande motioner är återigen fråga om en förmån, som kunde komma att beledsaga ledamotskapet af Riksdagen. Detta är ju alldeles ingen nyhet. Vi veta litet hvar, att åtskilliga förmåner åtfölja riksdagsmannaskapet. De äro af mycket skiftande art, delvis kanske beroende på olika åskådningar och lefnadsvanor. Men det finnes åtskilliga förmåner, som vi väl veta, hvilka böra värderas af en och hvar. Riksdagen tillhandahåller t. ex. ett bibliotek, der man har tillfälle att vinna nödiga förutsättningar för riksdagsfrågornas behandling. Åt Riksdagens ledamöter tillhandahållas allehanda tidningar, på det de må vara i tillfälle att följa med händelsernas gång inom och utom landet. Jag vill till sist erinra om ett förhållande, som redan berörts i afton, att det flerfaldiga gånger förekommit, att det ansetts både nyttigt och lämpligt att anordna resor för Riksdagens ledamöter under tid, då Riksdagen är samlad, för att dessa må sättas i tillfälle att taga kännedom om hvarjehanda förhållanden, som beröra de här förekommande frågorna. Det är således icke något nytt, att vissa särskilda förmåner åtfölja riksdagsmannaskapet. Men detta berättigar alldeles icke någon att ifrågasätta, att dessa förmåner skola i riksdagsordningen angifvas och begränsas.

Herr talman, på grund af hvad jag i korthet anför, finner jag det vara på de bästa skäl, som konstitutionsutskottets stora flertal gjort det uttalande, som i betänkandet föreligger, och tillåter jag mig därför å nyo att hemställa om bifall till detsamma.

*Angående
rätt för
Riksdagens
ledamöter till
fria resor
å statens
jernvägar.
(Forts.)*

Herr Branting: I motsats till den siste ärade talaren, som ansåg, att kammaren i främsta rummet borde se frågan ur grundlags-synpunkt, skall jag tillåta mig att säga ett par ord angående sjelfva den reella innebörden af dessa motioner. Jag är för min del utskottet synnerligen tacksam därför, att det — efter hvad af historiken framgår — brutit med den afvisande hållning, som förut i kamraren och i konstitutionsutskottet synes hafva varit rådande gent emot tanken på fria resor å statens jernvägar för Riksdagens ledamöter.

Den motivering, som utskottets majoritet lemnat, och likaså den motivering, som lemnats exempelvis af herr Waldenström, visa båda, att man ställer sig sympatiskt till sjelfva saken, men tvekande beträffande rätta sättet att gripa sig an med frågan. I sjelfva verket tror jag, att erfarenheten bör hafva lärt Riksdagen under den gångna tiden gagnet och nyttan af en sådan reform som denna. Det finnes — hvarom ock erinras i utskottets betänkande — sådana bestämmelser genomförda i åtskilliga andra länder och hafva der visat sig — så vidt jag vet — endast lönlösa till allmän fördel. Att riksdagsmännen finge se sig om i ett land af så stor utsträckning som vårt, och icke endast göra resan från hemorten till Stockholm och tillbaka, det skulle i betydlig mån bidraga till att saker och ting komme att ses i en mera allsidig belysning.

Vidare tillkommer ett alldeles särskildt skäl, som både motionärerna och utskottet berört, ehuru med mycket len hand, men som jag icke finner någon anledning att sticka under stol med, och det är att, då det arrangeras stora resor för riksdagsmännen för att fylla den brist, som förefinnes på grund af saknaden af fria resor, då blir det uppvisningar af Potemkins-byar, som riksdagsmännen blifva bjudna på. Det blir dessutom för orterna, der de draga fram, ett ganska dyrbart och kostsam festande, som det kanske kunde vara onödigt att särskildt uppmuntra genom att göra en sådan institution som denna permanent; och man kan vara viss på att, i fall icke denna fråga inom kort löses på ett praktiskt sätt, vi komma att oupphörligt få sådana resor än hit, än dit med de olägenheter, som jag mera antydtt än utsagt.

Det kan därför bestämdt vara på sin plats, att det göres ett sympatiuttalande i denna sak af en medlem af kammaren, som icke har anledning att gå in på den konstitutionella frågan, som man mest uppehållit sig vid. Jag skall för min del be att få uttrycka en liflig förhoppning om att någon förm snart nog måtte finnas, hvarpå jernvägsstyrelsen skulle kunna lösa denna fråga på ett tillfredsställande sätt. Det är faktiskt, att jernvägsstyrelsen har i sin hand att åt vissa korporationer lemna åtminstone nedsättning i biljettpriiset, da det gäller möten, studieresor och dylikt, och jag kan därför icke se något skäl, hvarför Riksdagen såsom korporation betraktad skulle ställas sämre än dessa andra. Jag tror, att en förm

Angående
rätt för
Riksdagens
ledamöter till
fria resor
å statens
jernvägar.
(Forts.)

för detta med god vilja skulle kunna finnas; och under uttalande af dessa åsikter skall jag, herr talman, be att få yrka bifall till utskottets hemställan, då utskottets motivering är sympatiskt stämd för en sådan reform som den ifrågasatta.

Herr *Centerwall* instämde häruti.

Herr *Waldenström*: Hvad mina åsikter i frågan angår, har jag uttalat dem i den lilla reservation, som jag fogat vid utskottets betänkande, en reservation, som icke i sak, utan endast rent formellt skiljer sig från detta betänkande. Hvad beträffar sjelfva saken, skall jag därför icke inlåta mig på den, utan jag skall blott be att få påpeka, att det här föreligger tvenne motioner, och att utskottet har samma motivering för sin hemställan om afslag å dem begge. Nu har kammaren antagit motiveringen, för så vidt det gäller den första motionen. Huru skulle det då taga sig ut, om kammaren godkände utskottets hemställan i afseende på den andra motionen, men ogillade motiveringen? Det torde icke gå riktigt bra för sig.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats afslutad samt herr talman framställt proposition på de derunder gjorda yrkandena, blef utskottets hemställan bifallen.

§ 3.

Härefter föredrogos hvart för sig och blefvo af kammaren godkända konstitutionsutskottets utlåtande n:o 4, i anledning af väckt motion angående ändrad lydelse af § 68 riksdagsordningen, och statsutskottets utlåtande n:o 47, i anledning af väckta förslag om beviljande af anslag för understödjande medelst lån af enskilda jernvägsanläggningar.

§ 4.

Angående
utredning i
fråga om
anläggning
af vissa
jernvägar.

Å föredragningslistan fans häruppå upptaget statsutskottets utlåtande n:o 48, i anledning af väckta motioner om utredning i fråga om anläggning af vissa jernvägar.

Uti lika lydande motioner, väckta n:o 18 i Första Kammaren af herr *S. J. Sandqvist* och n:o 141 i Andra Kammaren af herr *P. Norberg*, hade föreslagits, att Riksdagen behagade i skrifvelse till Kongl. Maj:t begära, att Kongl. Maj:t måtte taga i öfvervägande, huruvida icke skäl förefinnas att från Ljusdals jernvägsstation till Sveg i Herjedalen fortsätta den från Hudiksvall utgående statsbanan, samt, om utredningen dertill föranleder, till Riksdagen inkomma med förslag i ämnet.

Vidare hade uti en inom Andra Kammaren af herr *S. M. Olsson* i Sörnäs väckt motion, n:o 118, föreslagits, att Riksdagen måtte besluta, att undersökning skall verkställas samt plan och kostnadsförslag upprättas för en jernväg från Limesforsen genom socknarne Lima, Transtrand och Särna förbi Sveg i Herjedalen till Östersund eller

annan lämplig station på stambanan, och för ändamålet anvisa fyrtiotusen kronor.

Utskottet hemställde:

a) att förenämnda, af herrar Sandqvist och Norberg väckta motioner icke må till någon Riksdagens åtgärd föranleda;

b) att herr Olssons ifrågavarande motion ej heller må föranleda till någon Riksdagens åtgärd.

Sedan *mom. a.* blifvit uppläst, anförde:

Herr Norberg: Herr talman, mina herrar! Att våra jernvägar haft ett mäktigt inflytande på vårt lands utveckling och förtfarande äro af stor betydelse för handeln, jordbruket och öfriga näringar samt för skapandet af nya skatteobjekt, ligger ju numera i öppen dag och är för den sanne fosterlandsvännen en glädjande företeelse. Säkert är, att den stora utveckling med ty åtföljande välstånd, som numera råder inom olika delar af landet, ingalunda skulle hafva funnits till i denna stund, derest dessa varit i saknad af tidsenliga kommunikationer. Med full insigt härom har också staten med stor offervillighet upphjelpat kommunikationerna inom rikets olika delar, ja, till och med anlagt jernvägar äfven i kustprovinser, hvarest samfärdseln sjöledes varit jernförelsevis ganska tillfredsställande.

Men provinsen Herjedalen med sina rika naturtillgångar är dock än i denna dag förtfarande i saknad af hvad som för denna provins är ett lifsvilkor, nemligen jernväg. Och om än inom detta landskap förefinnas utvecklingsmöjligheter i riklig mängd, kan man likväl icke vänta sig någon vidare utveckling, så länge man uteslutande är hänvisad till den tunga och långsamma kärrtransporten. Så t. ex., då den nuvarande landsvägsfrakten mellan Ljusdal och t. ex. Taxnäs eller Funäsdalen uppgår, lågt beräknadt, till minst tio å tolf kronor per 100 kilogram, äro naturligtvis handelsvarorna i Funäs minst så mycket dyrare än i Ljusdal, och då äfven landtmannens produkter, som äro afsedda för export, måste förbjelpas ut i världsmarknaden med samma tröga exportmedel, är det ganska lätt att förstå, att befolkningens förmåga under sådana förhållanden knappast kan räcka längre än till att afhjelpa de nödvändigaste behöfven för dagen; man måste därför förtfarande förblifva på samma ståndpunkt som under fars och farfars tid.

Men i fortsättningen är ett sådant förhållande uti Herjedalen alldeles icke nödvändigt. Utom sina stora skogar, hvilka omfatta nära 10,000 kvadratkilometer och hvaraf staten eger en rätt anseelig del, innesluter nemligen Herjedalen i sig stora sträckor af torfmossar, ett stort antal prägtiga vattenfall, tjenliga till industridrift, många malmförande berg och en mycket god jordmån, eller såsom agronomen Robert Tolf i sin öfver hållna undersökningar i Herjedalen afgifna berättelse säger: »Flerstädes inom landskapet träffar man så utmärkt jord som trots nagonstädes i Norrland och en naturlig växtlighet, så yppigt utvecklade som på få ställen inom vårt rike». —

Angående utredning i fråga om anläggning af vissa jernvägar.

(Forts.)

*Angående
utredning i
fråga om
anläggning
af vissa
jernvägar.*
(Forts.)

Nej, gif Herjeådalen jernväg, och Herjeådalen skall då komma att intaga ett hedersrum bland rikets till och med mera lyckligt lottade landskap.

Jag har föreslagit, att den nu omhandlade statsbanan skulle till en början dragas till Sveg. Meningen är dock, att densamma skall fortsättas upp till Hede och vidare in i Norge vid Rörås. Den blir således en internationel förbindelseled, en ny föreningslänk med broderlandet Norge, och detta synes mig tala oafvisligt om statens skyldighet att bygga denna bana.

Men statsutskottet har dock afstyrkt bifall till min motion, emedan utskottet icke tilltrött sig att på de uppgifter, som i motionen meddelats, fälla något omdöme om lämpligheten af nämnda jernvägsanläggning såsom statsbana. Ja, det är just det, som jag också insett, att det nemligen skulle ställa sig svårt för Riksdagen att fatta ett definitivt beslut uti en så stor fråga blott på förslag af en enskild motionär, och det är därför, som jag framkommit med min blygsamma anhållan om en skrifvelse till Kongl. Maj:t, ty en grundligare utredning af frågan kan väl icke gerna åstadkommas, än om pröfningen af densamma hänskjutes till Kongl. Maj:t; och hvilket förslag en sådan utredning än kommer att framkalla, har Riksdagen i alla händelser att deröfver afge sitt utlåtande.

Jag anhåller därför, herr talman, om bifall till min motion och afslag å utskottets hemställan.

Herr Kardell: Det förefaller mig, som om det ärade statsutskottet hade behandlat den af herrar Sandqvist och Norberg väckta, omsorgsfullt utarbetade motionen något snävt, då utskottet ju affärdar den med en motivering på endast några få rader. Det enda skäl, som utskottet anfört för sitt afslagsyrkande, är det, att utskottet icke ansett sig kunna på grund af de uppgifter, som i motionen meddelats, fälla något omdöme om lämpligheten af denna banas anläggning som statsbana. Ja, detta är nog sant, men det är just en officiel utredning derom, som motionärerna begärt, och en sådan utredning kan icke åstadkommas af utskottet, utan kan endast verkställas af dertill kompetenta personer och genom statens försorg. Motionärerna hafva tänkt sig, att Riksdagen borde ingå till regeringen med begäran, att regeringen toge saken om hand. Om nu en sådan undersökning blir verkställd och det då visar sig, att ett verkligt statsintresse härvidlag förefinnes, så är det antagligt, att Riksdagen i framtiden fattar beslut om denna banas anläggning, men om undersökningen visar motsatsen, kommer Riksdagen nog icke att fatta något sådant beslut. Alltsammans beror således på den blifvande utredningen. Och i intet fall synes det mig, att Riksdagen genom att bifalla motionen skulle binda sina händer för framtiden.

Denna fråga är synnerligen vigtig. Det är gifvet, att man icke kan begära, att hvarje motion af detta slag, som i Riksdagen framställes, skall utan vidare bifallas, utan det måste finnas verkliga och starkt talande skäl för dem. Sådana skäl finnas också här.

Provinsen Herjeådalen är den enda af alla Sveriges provinser, som är i fullständig saknad af hvarje jernvägsförbindelse; det är vis-

serligen sant, att den får en sådan förbindelse, om en bana från Orsa till Sveg i Herjeådalen med fortsättning längre norrut kommer till stånd, men denna blir allenast en inre längdbana i Norrland, som får sin egentliga betydelse som en militärväg och icke som exportväg för Herjeådalens produkter. Det är klart, att en dylik exportväg måste leda så gent ut till hafvet som möjligt. Den bana, som det nu är fråga om, skulle komma att gå till Ljusdal och Hudiksvall, och denna väg är den allra genaste från Herjeådalen ut till hafvet.

Anläggandet af en dylik bana vore en lättnad för provinsen i många afseenden. Den skulle särskildt lemna ökad ekonomisk sjelfständighet åt provinsen gent emot bolagen, som slagit under sig en jemförelsevis större del af denna provins, än af någon annan provins i Sverige. Invånarne i Herjeådalens aflägsna delar äro nemligen till följd af saknaden utaf kommunikationer allt för beroende af bolagen, och det är temligen klart, att om ingen ändring sker rätt snart, komma bolagen inom en icke aflägsen framtid att lägga under sig hela provinsen, hvilket de redan nu äro på god väg att göra.

På dessa af mig nu anförda grunder anhåller jag, herr talman, att få yrka bifall till motionen.

Herr Ericsson i Vallsta: Herr talman! Utskottet afstyrker motionen hufvudsakligast på den grund, att det icke kan på de uppgifter, som i motionen meddelats, fälla något omdöme om lämpligheten af den ifrågasatta jernvägens anläggning som statsbana. Derpå kan man ju svara, att det var ju icke heller motionärernas mening, att statsutskottet skulle fälla något omdöme om huruvida denna bana skulle blifva statsbana eller ej, utan motionärerna ha velat, att frågan måtte utredas af Kongl. Maj:t, för att man sedan skulle kunna afgöra, om denna jernväg skall blifva statsbana eller ej. Nu afstyrker utskottet emellertid förslaget om en skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om utredning af frågan, men på det sättet kan ju denna enligt mitt förmenande aldrig blifva löst, ty på enskild väg torde nog ingen ytterligare utredning kunna åstadkommas utöfver den, som redan blifvit gjord. Så vidt jag kan finna, visar dock den, att staten härvidlag bör träda emellan.

Agronomen Tolf har i sin berättelse öfver undersökningar i Herjeådalen uttalat, att det enda, hvarpå denna provins är fattig, är på kommunikationer. Det vill säga, att om tidsenliga kommunikationer åstadkommas i Herjeådalen, förefinnas der stora utvecklingsmöjligheter. Men dessa kommunikationer kunna svårigen komma till stånd utan statens mellankomst, ty just genom denna brist har Herjeådalen förblifvit fattigt både på invånare och resurser.

De utaf löjtnant Sparr gjorda beräkningarna angående banans härighet visa ju icke heller något så ytterst dåligt resultat, att det icke kunde vara skäl uti att staten tänkte litet närmare på saken, och detta så mycket hellre, som det icke torde vara möjligt, att dessa orters inbyggare sjelfva kunna åstadkomma den summa, som erfordras för att bygga denna jernväg, så gerna de än skulle önska detta.

Jag kan icke underlata att citera hvad löjtnant Sparr sagt om behovet af en jernväg uti Herjeådalen. Han säger bland annat:

Angående utredning i fråga om anläggning af vissa jernvägar.
(Forts.)

Angående
utredning i
fråga om
anläggning
af vissa
jernvägar.

(Forts.)

»För Herjeådalen äro derför jernvägskommunikationer rent af en lifsfråga», och på ett annat ställe: »För vestra Helsinglands och i synnerhet Herjeädalens förhjälpande till den utveckling, som jordbruk, boskapsskötsel, bergsbruk och trävarurörelse genom provinsens rika naturtillgångar kunna uppnå, är således en jernvägsförbindelse med rikets jernbanenät i högsta mätto önskvärd.» Jag vill påpeka, att den, som uttalat detta, löjtnant Sparr, var af kongl. jernvägsstyrelsen förordnad att verkställa denna undersökning, hvilken bekostades af åtskilliga kommuner och enskilde.

På grund af hvad jag nu yttrat samt på grund af de skäl, som af motionärerna och föregående talare blifvit anförda, tager jag mig friheten att yrka bifall till motionen.

Häruti instämde herr *Styrlander*.

Herr Pehrson i Törneryd: Äfven om icke det skäl, som statsutskottet anført i sin korta motivering, kan väga så synnerligen tungt, föreligga dock andra skäl, som kanske tala tillräckligt för att man bör vara mera varsam med byggandet af statsbanor hädanefter, än man varit under den senaste tidsperioden. Det torde väl, när allt kommer omkring, hafva varit utskottets hufvudsakligaste skäl, att utskottet ansett, att man på senaste och i synnerhet den allra sista tiden har allt för mycket forcerat jernvägsbyggandet inom landet, och utskottet har trott, att så länge som man är sysselsatt med fullbordandet af ganska dyrbara jernvägsanläggningar, har det icke varit skäl att gifva något på hand i fråga om nya sådana. Några särskildt talande skäl för att Riksdagen nu skulle binda sig att bygga en ny jernväg i Norrland med den sträckning, som här blifvit föreslagen, synas mig icke nu förefinnas. Man må säga hvad man vill, men det är nog så, att om Riksdagen tagit frågan om hand och beviljat medel i och för undersökning af en dylik bana, så är det många, som deraf vilja hemta anledning till att påstå, att Riksdagen också bör bygga banan. Denna fråga kan ju emellertid få vara en framtidsfråga, och vi kunna ju komma öfverens om att tiden nu icke är inne att gifva på hand nya sådana byggnader, som skulle blifva så pass dyrbara, som den nu ifrågasatta jernvägen säkerligen skulle blifva. Den dagen kan ju komma, men jag tror icke att den ännu är kommen, och derför anser jag det icke vara rätt att nu bifalla den gjorda framställningen, utan anhåller jag, herr talman, att på dessa i korthet anförda grunder få yrka bifall till statsutskottets förslag.

Grefve Hamilton: Då den bana, hvarom här är fråga, med sin största sträckning skulle komma att genomlöpa det län, som blifvit mig anförtrödt, må det tillåtas mig att i frågan säga några ord.

Det kan icke förtänkas befolkningen i dessa orter, att den ifrigt åtrår, att denna bana måtte komma till stånd, och att den i förhållande till innebyggarne i landets öfriga delar, som i så rikt mått under de senare årtiondena erhållit kommunikationer, i detta afseende anser sig i viss mån tillbakasatt. Jag ber att få erinra om och betona, hvad den förste talaren redan framhållit, att här är fråga om

en hel provins, som alldeles är i saknad af någon af nutidens kommunikationer, och hvars innebyggare därför på landsvägen måste föra fram alla sina förnödenheter. Denna deras ställning blifver ej något förbättrad genom banan Orsa—Sveg, utan de få ändock allt fortfarande hemforsla sina förnödenheter på landsvägen från Ljusdal. Det är därför icke underligt, att denna landsdel ifrigt längtar efter att något göres för att den skall få kommunikationer; och det är obestriddligt, att en åtgärd i det hänseendet vore en gerning af synnerligen stor vigt. Ty denna landsända — det har äfven af den förste ärade talaren framhållits — eger dock stora naturliga resurser. Just på grund af svårigheterna i kommunikationshänseende hafva der bolagens inköp af mark fortgått i vidsträcktare omfattning än i någon annan del af vårt land. Jag är därför öfvertygad om att en förbättring i kommunikationerna deruppe vore ett medel, som med fördel kunde användas för att i någon mån trygga den sjelfgande befolkningen vid dess torfva.

Ehuru jag hyser sådana åsichter, vågar jag likväl icke instämma med de tre förste ärade talarne i deras yrkande på bifall till motionen. Ty jag har tillräcklig erfarenhet för att veta, att mot ett enigt statsutskott ett sådant yrkande ej skall bifallas. Resultatet blefve endast, att Andra Kammaren bestämdt uttalade sig mot denna banas byggande såsom statsbana. Jag kan icke tro, att jag misstagit mig i hvad statsutskottet här menar — åtminstone skulle statsutskottet i så fall sagt ett och menat ett annat — ty om herrarne observerat, huru statsutskottet behandlat denna motion, och dermed jemföra, huru utskottet behandlat den närmast i ordningen följande motionen, nemligen herr Stormats Matias Olssons, finna herrarne, att statsutskottet i fråga om den senare motionen alldeles bestämdt förklarat, att det anser, att den banan icke bör byggas såsom statsbana. Det finnes således hos statsutskottet icke någon principiel motvilja för att uttala sig, om en bana bör byggas såsom statsbana eller ej. Men i fråga om herrar Sandqvists och Norbergs motioner säger statsutskottet, att utskottet på de uppgifter, som i motionerna meddelats, icke tilltror sig att fälla något omdöme om lämpligheten af den föreslagna jernvägens anläggning såsom statsbana. Nu kan man ju visserligen, såsom en talare framhållit, säga, att detta ha icke motionärerna begärt, utan de ha endast velat framlägga så stor utredning, att statsutskottet deraf skulle kunna finna skäl att föreslå, att Riksdagen skulle vända sig till Kongl. Maj:t med begäran om frågans utredning. Men man får väl ändock antaga, att utskottet dock anser, att om här kunnat företes en utredning, som påvisat att banan vore ett verkligt samhällsbehof, och, hvilket är mycket lätt att visa, att kommunerna deruppe för närvarande äro så pass ekonomiskt svaga, att de sjelfva icke mäta astadkomma banan, det då vore skäl att undersöka saken. Jag tillåter mig för den skull hoppas, att jag kan tolka statsutskottets uttalande så, att en annan gång, om en fullständig utredning förekommer, statsutskottet icke skall tveka ingå i den pröfning, statsutskottet i år förklarat sig på föreliggande skäl icke kunnat ingå på. Jag hörde visserligen statsutskottets ärade vice ordförande förklara, att man borde akta sig för ytterligare stora ut-

Angående utredning i fråga om anläggning af vissa jernvägar.
(Forts.)

Angående
utredning i
fråga om
anläggning
af vissa
jernvägar.
(Forts.)

gifter, emedan många jernvägar för närvarande hölle på att byggas. Ja, det är sant; men här är icke fråga om någon stor och dyrbar bana, utan endast om en relativt taget ganska billig sådan, en bana för hvilken kostnaden nog ytterligare kan reduceras genom andra linier än de, som närmast äro ifrågasatta.

Jag vet bestämdt, att Riksdagens beslut i denna fråga motses med stor spänning deruppe i bygden. Man önskar få klart för sig, om det verkligen finnes någon utsigt för att Riksdagen inom en icke allt för långt aflägsen framtid skall tillgodose denna afsides bygd eller ej. Man önskar detta besked därför, att, om staten icke vill vara med om att bygga banan, man fortast möjligt, med de ringa krafter som finnas deruppe, sjelf vill försöka åstadkomma densamma.

Jag hoppas, att jag icke skall blifva motsagd i denna mildare tolkning af ordalydelsen i statsutskottets utlåtande, som jag nu tillätit mig göra, om den också icke kommer att blifva endosserad af dess vice ordförande.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats afslutad samt herr talmannen framställt propositioner å de derunder gjorda yrkanden, blef utskottets hemställen bifallen.

Efter föredragning vidare af *mom. b.*, yttrade

Herr Olsson i Sörnäs: Herr talman! Då jag varit nog djerf att väcka det förslag, som nu föreligger, ber jag att få säga några ord.

Utskottet säger bland annat, att det ej framgår tydligt af motionen, om jag tänkt mig, att denna bana skall byggas af staten. Jo, naturligtvis har jag tänkt mig det. Banan skulle visserligen börja vid enskild jernväg, men skulle dock komma att sluta vid statsbana.

Frånsedt öfriga förmåner, som detta trafikområde erbjuder, ber jag att få nämna de direkta eller indirekta ofantligt vidsträckt kronoparkerna i Transtrand och framför allt i Särna, en sak, hvars stora ekonomiska betydelse för staten säkerligen icke kan högt nog skattas. Ensamt detta sistnämnda förhållande synes mig vara värdt, att staten i eget intresse, lika mycket som i landsdelens särskilda, rigtar sin uppmärksamhet på dessa orters förseende med tidsenliga kommunikationer.

Enligt vederbörande jägmästares meddelade uppgifter eger kronan inom Transtrand cirka 11,650 tunnland skogbärande mark. Inom Särna socken, som består af 886,370 tunnland, eger kronan öfver 600,000 tunnland, deraf 321,228 tunnland äro skogbärande, och enligt hvad man beräknat, skulle den årliga afkastningen derstädes kunna uppgå till 79,300 stycken timmerträd.

Mig synes, att staten här har så stora rikedomar, att det ingalunda kan anses förmätet af mig att komma fram med det förslag, som min motion innehåller. Då utskottet har enhälligt afstyrkt motionen, torde det anses ogrundadt af mig att göra något yrkande, men jag har i alla fall velat fästa uppmärksamhet på detta förhål-

lande, hvilket för öfrigt är nästan enahanda med det i den föregående punkten påpekade.

Herr talman, jag gör för närvarande icke något yrkande.

Vidare till anteckning förekom icke. Utskottets hemställan bifölls.

§ 5.

Vidare förelåg till afgörande statsutskottets utlåtande n:o 49, angående Kongl. Maj:ts proposition i anledning af en underdånig ansökning om koncession å anläggning af jernväg från Kiruna station vid statsbanan mellan Gellivare och riksgränsen till Svappavaara i Norrbottens län.

Angående koncession å anläggning af jernväg från Kiruna till Svappavaara.

I förevarande utlåtande hemställde utskottet,

att, i anledning af Kongl. Maj:ts förevarande proposition, Riksdagen må i skrifvelse till Kongl. Maj:t tillkännagifva, att Riksdagen ej har något att erinra deremot, att koncession å anläggning af jernväg från Kiruna station vid statsbanan mellan Gellivare och riksgränsen till Svappavaara i Norrbottens län af Kongl. Maj:t beviljas under de vilkor och förbehåll, som föredragande departementschefen enligt det vid propositionen fogade statsrådsprotokollet förordat.

Vid utlåtandet voro fogade särskilda reservationer af herrar *K. Bohnstedt* och *I. Wijk*.

Sedan utskottets hemställan blifvit uppläst, anförde

Herr Biesert: Jag kan icke neka till att, när jag läste statsutskottets nu föredragna utlåtande, för mig framstälde sig tvifvel om huruvida det kunde vara klokt att bevilja nu ifrågavarande koncession. Jag beklagar, att jag icke varit i tillfälle att, såsom jag önskat, sätta mig in i förhållandena deruppe; men jag har en bestämd känsla af att staten begår en oklokhet, om den icke själf bygger denna bana.

Jag vill icke påstå, att det vore öfverensstämmande med statens intressen, att staten själf bygger alla bibanor till den hufvudbana, som dels är byggd och dels håller på att byggas tvärs igenom öfre Norrland; men med afscende på den nu ifrågavarande banan anser jag, att Riksdagen bör noga öfverväga, huruvida koncession verkligen bör beviljas åt enskilda personer att bygga densamma, enär denna bana i det allra närmaste kommer att beröra en så vigtig dalgång som Torne elfs dalgång. När man såsom jag går ut från den grundsatsen, att, när det finnes möjlighet för trafik på en plats, staten icke har rätt att neka byggandet af enskild jernväg der, såvidt icke staten själf vill utföra banbyggnaden, framställer sig otvifvelaktigt den frågan: föreligga här sådana trafikmöjligheter, att öfver hufvud taget en bana kan komma till stånd? Om den saken synes mig icke något tvifvel böra råda efter den utredning, Kongl. Maj:t och utskottet gjort i frågan. Deremot förefaller det mig, som om staten skulle ha så

Angående koncession å anläggning af jernväg från Kiruna till Svappavaara.
(Forts.)

stora intressen att bevaka deruppe, att den sjelf bör taga hand om banbyggnaden, och detta just i följd af den omständigheten, att denna bana pekar åt ett håll, der fortsättningen af banan till riksgränsen österut, efter hvad för mig uppgifvits, är jemförelsevis lätt att utföra. Då det för mig är mycket svårt att här precisera alla de skäl, som jag skulle vilja frambära till stöd för den tanke jag uttalat, vill jag nu endast hemställa till kammaren, huruvida det icke kan vara skäl att något litet fundera på denna sak, innan koncessionen i fråga beviljas. För min del skall jag, då jag icke känner mig vara rätte mannen att fullständigt motivera förslaget, inskränka mig till att yrka afslag å föreliggande utlåtande, med den motivering att jag anser det staten sjelf bör bygga ifrågavarande jernväg.

Häruti instämde herrar *Nydal, Österberg och Sundberg.*

Herr Pehrson i Törneryd: Herr grefve och talman! Jag kan för min del icke finna, att det skulle vara någon risk för staten att låta enskilde bygga den nu ifrågavarande jernvägen. Med de säkerhetsåtgärder, som herr statsrådet och chefen för civildepartementet föreslagit och hvilka blifvit af utskottet accepterade, kan jag icke finna, att man behöfver befara, att någonting skulle kunna inträffa, som innebure anledning till fruktan för framtiden. Vi hafva ju eljest hört så mycket talas om att det är fara värdt, att en sådan jernväg skulle kunna komma i händerna på sådana personer, som man icke önskar att banan skall tillhöra, nemligen utländingarna, och man huser äfven samma farhåga beträffande grufdriften deruppe. Men Kongl. Maj:ts regering har ju förutsett både detta och mycket mera och därför också särskildt framhållit, att det vid lemmandet af koncession å denna jernväg vore alldeles nödvändigt att tillse, att ett sådant vilkor inrymdes, att staten finge rättighet att *när som helst inlösa banan*. Liknande säkerhetsåtgärder äro ju också föreslagna beträffande grufdriften vid Svappavaara; det är nemligen så, att om grufdriften der skulle förändras eller det vore fråga om att nedlägga den eller öfverlåta den i andras händer, skulle det icke kunna ske utan att *alla aktieägare äro derom ense*, och det är ju meningen, som herrarne hafva sett, att staten skall ega fyra aktier i grufbolaget, eller grufbolagen, om det nu blir tvenne, och deraf kan man finna, att all den säkerhet, som man vill hafva, erhålles genom denna bestämelse.

Det återstår, efter mitt sätt att se saken, endast att pröfva, huruvida det är önskligt eller icke, att staten slår sig på att i allmänhet trafikera lokalbanor. På den frågan skulle jag för egen del vilja svara det, att jag icke anser detta vara önskligt. Det är alldeles säkert, att om staten skall börja att i stort trafikera lokalbanor, blir detta för statsverket alldeles för dyrbart, under det att deremot enskilde kunna göra det mycket billigare. Det har visserligen erinrats af herr statsrådet och chefen för civildepartementet, att den korta banan mellan Gellivare och Koskulls kulle — den är endast 9 km. lång — är en statsbana, men en sådan liten banbit kan naturligtvis icke gerna något enskildt bolag vilja bygga. Längden på den bana,

som det här är fråga om, är emellan 4 och 5 mil, och därför lär det nog bära sig bättre för ett enskildt bolag att bygga och trafikera denna jernväg.

Då jag således icke vill vara med om, utan tvärtom vill vid hvarje tillfälle så mycket som möjligt undvika, att staten slår in på den vägen, att den bygger och trafikerar äfven lokalbanor, är detta mitt förnämsta skäl, men då jag derjemte icke kan se någon fara i att enskilde få bygga och ega denna jernväg, utan anser de bestämmelser, som af Kongl. Maj:ts regering här blifvit föreslagna, för staten fullt betryggande, kan jag, herr greve och talman, icke annat än yrka bifall till statsutskottets skrifvelseförslag.

*Angående
koncession å
anläggning
af jernväg
från Kiruna
till Svappa-
vaara.
(Forts.)*

Herr *Wallmark* instämde häruti.

Herr *Kardell*: Herr talman, mina herrar! Om staten skall bygga denna bana eller ej, är en fråga för sig. Jag tror för min del, att det icke är så farligt att låta bolaget bygga banan. Men om man det gör, bör man icke göra villkoren för koncessions erhållande allt för hårda. Det är ju gifvet, att staten bör förskaffa sig alla möjliga garantier för att dess intressen blifva rätt tillgodosedda, men staten bör å andra sidan icke göra lifvet för bolaget allt för surt. Det förefaller mig dock, som om ett par af de här föreslagna bestämmelserna äro synnerligen hårda.

Den ena af dessa bestämmelser är den, som står å sid 23: »Såsom särskildt vilkor för att koncession skall kunna beviljas torde böra fordras, att sökandena ådagalägga, att de förfoga öfver det penningebelopp, som erfordras för jernvägens byggande och för anskaffande af den behöfliga rullande materielen.» Det penningebelopp, som det här är fråga om, belöper sig till 6,300,000 kronor, öfver hvilken summa de koncessionssökande sålunda skola förfoga redan innan de begära koncession. Det är ett vilkor, som är hårdare än något annat, som i liknande fall blifvit framställt. Det står nemligen vidare i utlåtandet, att »på senare tider, sedan penningetillgången blifvit knappare, städse påkallats, att koncessionssökande skola, innan koncession beviljas, visa skälig anledning till att de kunna anskaffa det behöfliga kapitalet.»

I detta fall återigen åläggas koncessionssökandena att skaffa alltsammans på förhand, och denna bestämmelse är så mycket hårdare, som de icke få till utlandet försälja eller der hypotisera sina aktier. Det ligger ju visserligen i sakens natur, att man bör hindra, att bolagets aktier gå öfver till utländingar, men å andra sidan försvåras derigenom för koncessionssökandena möjligheterna att skaffa det nämnda penningebeloppet, då de ju därför endast kunna anlita den inhemska penningmarknaden, der det för närvarande är ondt om penningar, och då det icke är många, som kunna låna dem sådana, måste de antagligen foga sig i ganska hårda vilkor, om dessa behaga föreskrifva sådana. Mig förefaller det därför, som om detta vilkor vore väl hårdt.

Vidare förekommer det längre fram en bestämmelse, som synes mig vara lika betungande. Vi läsa den å sid. 24 i betänkanDET, der

Angående
koncession å
anläggning
af jernväg
från Kiruna
till Svappa-
vaara.

(Forts.)

det föreslås, att i koncessionen för jernvägen Kiruna—Svappavaara äfven bör stadgas: »att transporten af malm från denna bibana öfver statsbanan till riksgränsen icke får taga sin början förr än ett år efter sistnämnda banas öppnande för allmän trafik». Under första året skall alltså Kirunavaara-bolaget ensamt få frakta malm på banan, under det att Svappavaara-bolaget får vänta ett helt år. På detta sätt skulle Kirunavaara-bolaget, som redan förut har stora förmåner dels genom sitt läge, dels ock derigenom, att dess malm är bättre känd utomlands, komma i en ännu bättre ställning i förhållande till detta bolag. Äfven detta senare vilkor synes mig alltså vara så betungande, att jag anser, att det vore lämpligt, om kammaren på något sätt uttalar sig emot detsamma. Jag vill erinra derom, att bolaget sjelft begärt, att första året, d. v. s. 1903, få frakta endast en mindre quantitet, nemligen så mycket, att det kunde uppträda ute på marknaden med sina produkter och göra sig känt. Kirunavaara-bolaget skulle ju få frakta lika mycket i alla fall. Visserligen säger man, att denna bestämmelse skulle vara förestafvad af naturförhållandena deruppe i fjellen, men jag tänker, att dessa väl icke äro så farliga. Man har nu ganska länge trafikerat banan från Östersund öfver till Trondhjem, hvilken ju delvis går fram genom fjellen, och jag tror näppeligen, att det någonsin varit snöhinder å den banan, då deremot sådana mycket ofta hafva förekommit längre söderut. Den snö, som faller uppe i dessa trakter, är nemligen mycket torr och hård och packar sig därför icke samman till så svåra drivvor som den gör söderut, der den äfven brukar falla i större myckenhet. Det är ju klart, att man på hotade ställen måste bygga trätunnlar och dylikt. Emellertid har, såvidt jag vet, icke deruppe någonsin varit så svåra snöhinder, att trafiken måst inställas.

Jag vet icke, om jag skall kunna göra något yrkande med anledning af hvad jag här sagt, ja, jag tror näppeligen att det skulle vara till något gagn. Jag har endast velat till protokollet göra detta uttalande, att jag anser dessa vilkor, om hvilka det här nu är fråga, vara allt för betungande för bolaget.

Med herr Kardell förenade sig herr *Bromée* i Billsta.

Herr Pehrson i Törneryd: Herr talman! Den siste talaren har hufvudsakligen fäst sig vid tvenne af de vilkor, som här blifvit föreslagna, nemligen det ena, att bolaget skulle visa sig förfoga öfver nödiga medel, innan det finge börja bygga banan, och det andra, att bolaget icke skulle kunna få någon malm transporterad å bandelen Kirunavaara—riksgränsen förrän ett år efter Ofoten-banans öppnande för allmän trafik. Jag vill då fästa herrarnes uppmärksamhet derpå, att dessa tvenne vilkor icke tillkommit inom utskottet och på dess tillskyndelse, utan Kongl. Maj:t har föreslagit dessa båda vilkor liksom alla de öfriga, och jag tror, att äfven dessa båda äro välgrundade. Har man nemligen någon gång förut uppstått den fordran, att man vill se soliditet hos ett bolag, som vill bygga en jernväg inom vårt land, så bör man väl uppställa en sådan fordran uti ifråga-

varande fall, ty nekas kan ju icke, att det äfven från statens synpunkt sedt ligger en viss vigt derpå, att bolaget från första början är solidt.

Hvad åter beträffar den andra anmärkningen, så synes det mig, att icke heller den bör af kammaren godkännas. Det är ju nemligen alldeles tydligt, att jernvägsstyrelsen behöfver någon tid på sig för att se, hur det tager sig ut, när man skall börja att frakta på den nya banan. Det behöfves nog, att vissa arrangement vidtagas, som icke genast och på en gång kunna åstadkommas, för att man skall kunna mottaga malmtrafiken från båda dessa bolag, nemligen både från Luossavaara-, Kirunavaara- och Svappavaarabolagen. Vidare vill jag erinra derom, att, om denna bestämmelse skulle utgå, derigenom skulle inträffa, att detta enskilda bolag skulle komma att bygga sin jernväg samtidigt med att staten fullbordade Ofotenbanan och således få sin jernväg färdig på samma gång som staten finge sin jernväg från Gellivare till riksgränsen färdig. Derigenom skulle mellan staten och bolaget uppstå en konkurrens om den lefvande arbetskraften, som icke kan vara till fromma för någondera parten.

Jag tror, att, om talaren tager tillbörlig hänsyn till dessa omständigheter, äfven han skall finna goda skäl att icke göra någon ändring i de afseenden, som han här påyrkat.

Herr Persson i Tällberg: Herr talman! Mina herrar! Det vore kanske öfverflödigt för mig att yttra mig, då statsutskottets ärade vice ordförande har haft ordet före mig, hvilket jag icke visste, då jag begärde ordet, men jag skall i allt fall be att få säga några få ord. Man kan ju visserligen tvista om, hvilket skulle vara fördelaktigast för staten, antingen att staten bygger denna bana eller att den bygges såsom enskild bana, men då man icke har några garantier derför, att malmbrytning vid Svappavaara kommer till stånd i tillräcklig mängd, så är det i allt fall för staten tryggare att icke på banan nedlägga stora summor, än om staten utan garantier i nu ifrågavarande afseende på densamma skall nedlägga afsevärda belopp. I alla händelser förbehåller sig staten i koncessionsvilkoren rätt att när som helst få inlösa denna bana, och då är det ju för staten ingen risk att låta bolaget bygga densamma, hvaremot jag tror, att det kan vara förenadt med risk för staten att bygga banan, derest tillräcklig frakt ej erhålles.

En ärad talare har nu framställt anmärkningar deremot, att för hårda vilkor skulle hafva blifvit stadgade för detta bolag. Det kan ju vara sant, att vilkoren äro hårda, men herrarne hafva ju också läst den reservation, som är vidfogad utskottets betänkande, och i denna reservation framhålles tvärtom, att vilkoren icke äro nog hårda. Det synes mig derför, som om utskottet här har beträdat den gyllene medelvägen.

Beträffande vidare det vilkoret, att man vill, att bolaget skall visa, att det förfogar öfver tillräckligt kapital, så tror jag, att man här kan läsa mellan raderna, att man dermed velat säga, att staten icke ens är benägen att bevilja lån för banaus fullbordande på grund af den brist på garantier för frakter, som här förefinnes.

Hvad angår det andra vilkoret, som den ärade talaren också

Angående
koncession å
anläggning
af jernväg
från Kiruna
till Svappa-
vaara.
(Forts.)

ansåg vara för hårdt, nemligen att man icke gifvit bolaget rätt att transportera malm på Ofotenbanan förr än ett år efter det denna bana blifvit färdig, så har detta redan berörts af den siste talaren, men jag ber att få ytterligare betona den omständigheten, att staten redan ingått vissa förbindelser med Kirunavaarabolaget af sådan beskaffenhet, att jag anser det verkligen vara af behofvet påkalladt, att man först får utrönt, hvilken trafikförmåga Ofotenbanan har, innan man lofvar äfven detta nya bolag att använda densamma för malmtrafik, ty om staten icke skulle kunna fullgöra kontraktet, skulle saken ställa sig mycket ofördelaktig för staten. Vi hafva ju redan sett — det framgår af handlingarna i detta ärende — att Kirunavaarabolaget framställt begäran att få i afsevärd grad höja quantiteten af den malm, som af bolaget för det i kontraktet stadgas pris får fraktas från nu bestämda 1,200,000 ton till 1,770,000 ton.

Det är på de skäl jag nu anfört, som jag anser mig ha anledning att yrka bifall till statsutskottets föreliggande hemställan.

Herr Kardell: Herr talman! Jag vill mot den siste talaren endast anmärka, att det visst icke är den gyllene medelvägen, som beträds af statsutskottet. Reservanten från Första Kammaren har tvärtom äfven han ansett, att de vilkor, som uppställts för Svappavaarabolaget äro alldeles för hårda. Han vill nemligen hafva bort bestämmelsen, att malmtransporten på banan mellan Svappavaara och riksgränsen skall få börja först ett år, efter det denna bana blifvit färdig. I det hänseendet är jag således fullt ense med honom. Reservationen innehåller emellertid någonting mera, i det reservanten jemväl uttalar såsom sin mening, att de vilkor, staten uppställt gent emot Kirunavaarabolaget, äro alldeles för hyggliga och att därför strängare och mera skärpta vilkor bort stadgas gent emot detta bolag. Gent emot Svappavaarabolaget åter anser också reservanten, som sagdt, att vilkoren i visst fall äro för hårda.

Jag har intet annat yrkande att framställa än bifall till utskottets hemställan.

Herr Branting: Med afseende å den sak, som bragts på tal af statsutskottets ärade vice ordförande, nemligen den allmänna principfrågan, huruvida staten bör bygga lokalbanor eller icke, skall jag för min del gerna gifva honom rätt deri, att det under nuvarande förhållanden icke kan vara lämpligt, att sådana i allt för stor utsträckning byggas af staten — detta dock endast såsom allmän princip betraktadt. Men jag vill hemställa, om icke i Norrbotten med dess säregna gestaltning i alla afseenden och särskildt med hänsyn till de med hvarandra täflande bolag, som der utöfva sitt inflytande — jag hemställer, om icke der viktiga förhållanden kunna gifva anledning dertill, att man något tummar på principen att undvika lokalbanor för statens räkning. Det kan väl sättas i fråga, om icke staten bör i Norrbotten på ett alldeles särskildt sätt tillvarataga sina intressen gent emot de mycket stora enskilda intressen, som der finnas och göra sig gällande, och ur denna synpunkt sedt, tror jag verkligen, att man icke utan vidare kan affärda yrkandet, att denna bana bör vara

en statens bana, med några allmänna resonnement, äfven om dessa i öfrigt må vara rigtiga. Man lefver under undantagsförhållanden i detta bolags-Norrbotten, och staten får rätta sig derefter.

Hvad vidare beträffar det från samma håll fälda uttalandet, att nödiga säkerhetsåtgärder för statens väl vidtagits, så må det vara sant, att skarpa vilkor blifvit uppställda, och det skulle ju möjligen kunna vara skäl att i detta fall finna sig tillfredsstäld, om icke förhållandena verkligen vore sådana, att det synes mig, som om man ansett det viktigaste vara, att Kirunavaara-bolagets stäckning blefve på alla punkter betryggad, och att man endast *derför* uppställt så stränga vilkor mot detta nya bolag, som försökt att exploatera en del af Norrbottens rikedomar. Mot dylika stränga åtgärder skulle jag för min del alltså vara den siste att opponera mig, i fall man nemligen varit lika sträng och lika litet tillmötesgående, när det gälde det redan existerande bolaget der uppe. För mig ställer sig saken onekligen så, att här är frågan, huruvida Riksdagen skall genom sitt uppträdande underlätta uppkomsten af något bolag, som kan taga upp en rimlig konkurrens med det hittills allenaherskande och i framtiden eljest allt mer allenastyrande Kirunavaara-bolaget.

Afven om jag ser saken från ren arbetaresynpunkt, kommer jag till precis samma resultat, som om jag ser den ur allmän statsekonomisk synpunkt, nemligen att det är gagneligare, att det der uppe finnes icke blott en enda herre, med hvilken man har att förhandla. Det kan väl icke vara lämpligt, att staten stipulerar ett sådant vilkor som det, att minst ett år skall hafva förflutit från öppnandet af statsbanan mellan Gellivare och riksgränsen, innan någon malm för det nya bolagets räkning der får föras fram, när detta faktiskt innebär ett gynnande — låt vara ett indirekt gynnande — af det gamla bolaget framför det nya. Likaså eger det sin rigtighet, att det är en sträng fordran på jernvägsbolaget, att det skall hafva visat, att hela kapitalet för jernvägsanläggningen finnes tillgängligt, innan det får börja banans byggande. Jag har sett ett utdrag af koncessionsvilkoren för banan mellan Orsa och Sveg, i hvilket fall det således också är fråga om en rätt stor bana, men der fordras såsom vilkor för banbyggnadens påbörjande ingenting annat, än att bolaget skall hafva hos statskontoret nedsatt ett belopp af 70,000 kr. antingen i kontanta peningar eller i värdepapper, som kunna af Kongl. Maj:t godkännas. Det må nu vara sant, att det finnes skäl att fordra särskilda garantier i detta fall, men det hela gör dock på mig det intryck, att bakom legat stora enskilda intressen, som kanske icke kommit så tydligt fram och som kanske statsutskottet icke så tydligt beaktat, men hvilka intressen så mycket som möjligt sökt skjuta tillbaka en konkurrens der uppe, genom hvilken icke blott staten skulle få vissa fördelar, utan äfven åt den derstädes bosatta arbetarebetolkningen skulle beredas tillfälle att undslippa det förhållandet, att det egentligen finnes endast en enda arbetsherre i Norrbotten.

Detta allt, som jag nu har anfört, tror jag gör, att saken verkligen föreligger i så pass outredt skick, att jag för min del icke kan annat än komma till samma slut som herr Biesert, hvarför jag ber att få yrka afslag å det föreliggande förslaget.

*Angående
koncession å
anläggning
af jernväg
från Kiruna
till Svappa-
vaara.*
(Forts.)

Angående
koncession å
anläggning
af jernväg
från Kiruna
till Svappa-
vaara.

(Forts.)

Herr Nordström i Stockholm: Då här framhållits, att det för bolaget är hårdt, att det icke får börja utföra sin malm å banan Gellivare-riksgränsen förr än ett år efter det denna bana blifvit färdig, vill jag framhålla, att detta har sin naturliga förklaring deri, att den nya statsbanan icke det första året kan vara så trafikkräftig, att den kan taga emot en stor mängd malm från ännu ett bolag.

Den rullande materiel, till hvilken Riksdagen beviljat anslag, är beräknad med hänsyn till den kvantitet malm, som skall enligt det med bolaget gällande kontraktet nedfraktas, men den är icke beräknad för en större kvantitet deröfver. Det behöfves sålunda säkert ett år, för att jernvägsstyrelsen må kunna rusta sig att taga emot den ökade trafik, som är att förvänta. För statsbanan skulle naturligtvis en sådan bibana som den, hvilken nu ifrågasättes, vara gynsam, då den ju skulle öka statens inkomster på den nya statsbanan, hvilket väl är behöfligt, enär de inkomster, som äro beräknade, äro tagna så der jemnt och nått.

Jag vill vidare meddela den upplysningen, att Svappavaara ligger omkring elfva mil från Torne elfs sammanflöde med Muonio elf. Det är således en lång sträcka, nästan uteslutande ödemark, från gränslöden till den punkt, der jernvägen börjar. Hela Svappavaarabanan är blott cirka 4 mil lång, och hela trafiken på densamma är ämnad att på statsbanan gå till vestkusten. Det är således här blott fråga om en lokalbana, och den bör, enligt mitt förmenande, byggas af enskilde. Naturligtvis vill jernvägsstyrelsen ej på något sätt undandraga sig att bygga densamma för statens räkning, men nog vore det riktigare och lämpligare, att den byggdes såsom en enskild bana. Dylika bibanor pläga också nästan alltid byggas af enskilda. Äfven spåret mellan Gellivare och Koskulls kulle skall betalas af ett enskildt bolag, Frejabolaget, för hvars räkning det nedlagts. Staten har byggt och förskotterat pengar, men bolaget skall amortera byggnadskostnaden med en årlig annuitet af 6 %. Efter något öfver tjugu år är den banan amorterad, och staten eger den. Den är således visserligen byggd genom statens försorg, men betalad af ett enskildt bolag.

Herr Biesert: Statsutskottets ärade vice ordförande har sagt, att här har uppstålts af Kongl. Maj:t och äfven af statsutskottet sådana vilkor och bestämmelser för banans byggande, att någon fara ej bör förefinnas att medela koncession åt ett enskildt bolag att bygga densamma. Ja, det kan ju så synas, men jag har en bestämd känsla af, att, huru man än ställer dessa vilkor och dessa garantier, desamma kunna på ett eller annat sätt kringgåas. Meningen är ju — det hafva äfven reservanterna framhållit — att betrygga ifrågavarande företags bibehållande såsom svenskt. För min del tror jag icke, att man med någon som helst bestämmelse kan undvika, att denna jernväg på ett eller annat sätt, mer eller mindre direkt, kommer i utländsk ego. Och det är just denna omständighet, som förmått mig att framställa det yrkande jag gjort.

Det har sagts, att det yrkande, som jag formulerat, icke vore aldeles positivt, och jag skall dertör be att få yrka afslag å Kongl. Maj:ts förevarande proposition och utskottets hemställan, men att Riksdagen måtte ingå med en skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran,

att för Riksdagen framläggas en proposition, att staten måtte bygga denna bana.

Herr Hedlund: Mina herrar! Jag är i samma läge som en föregående talare, som nyss hade ordet, nemligen att jag för litet känner till saken. Men denna ovisshet uppkallade hos mig åtskilliga frågor. Jag har frågat flera ledamöter af denna kammare, men ej fått svar, huru långt det är från den tilltänkta banans ändpunkt rakt till landgränsen i öster — icke till Haparanda, utan rakt ut till landgränsen. Men jag har ej fått någon upplysning om den saken. Den frågan är dock ganska viktig, men det står dock ingenstädes i den kongl. propositionen taladt derom.

Vidare står det i den kongl. propositionen ej heller taladt om en annan sak. Det har redan nämnts, att banan berör Tornedalen, men det står ej omnämndt i den kongl. propositionen, huru landet är beskaffadt mellan ändpunkten på banan och den närmaste punkten på den östra gränsen. Vi veta ännu ingalunda, hvar banan på den finska sidan kommer att stanna. Det är alldeles icke gifvet, att den kommer att stanna i Torneå; det kan hända, att man på den sidan anser det lämpligare att draga banan i en helt annan sträckning. Det är mycket möjligt, att den kommer att dragas längre norrut. Huru skall man då göra? Skall man uppgifva all förbindelse med banan på den finska sidan, därför att banan der ej drager förbi Torneå? Eller skall man fortsätta från Svappavaara till finska gränsen? Skall denna senare bana vara provisorisk och i sådant fall huru kommer den att inverka på Boden-positionen? Det fins ej heller svar på detta i den kongl. propositionen. Det står visserligen helt kort, »att chefen för generalstabens har i afgifvet underdånigt utlåtande tillstyrkt bifall till koncessionsansökningen och att chefen för fortifikationen icke har haft något att erinra mot ansökningen.» Men då det här gäller byggnad af en bana vid vår enda landgräns, förefaller det mig, att man borde tänka sig för och undersöka de möjligheter, som kunna förekomma. Derfor har jag för min del kommit till samma slut som den förste ärade talaren och ber att få instämma med honom.

Herr Sjö: Herr talman! Mina herrar! Det var med anledning af herr Bieserts yttrande, då han sade, att, huru man än ställer med de garantier, som här föreslås för beviljande af bolagets koncessionsansökan, de helt säkert komma att kringgås, som jag begärde ordet. Jag antog, att, när han yttrade detta, han kände de möjligheter, som skulle kunna förekomma i fråga om ett sådant kringgående, och det förvånar mig för den skull, att han ej har angifvit desamma för oss. Nu har han emellertid icke gjort det, och då kan jag för min del ej finna annat, än att, om icke staten vill bygga jernvägar öfverallt till alla malmfyndigheter, som bolag och enskilda ega, man måste tillåta enskilda personer att bygga jernvägar för att tillgodogöra sig de rikedomar, som finnas uppe i Norrland. Man får icke i alla händelser trakassera, om jag får använda det uttrycket, de personer, som ämna taga till vara landets rikedomar, utan man måste bereda dem tillfälle att komma i åtnjutande af desamma.

*Angående
koncession å
anläggning
af jernväg
från Kiruna
till Svappa-
vaara.
(Forts.)*

*Angående
koncession å
anläggning
af jernväg
från Kiruna
till Svappa-
vaara.
(Forts.)*

Här är frågan: skall staten bygga eller ej? Jag kan ej finna annat, än att, när man ställt de garantier, som hvar och en erkänt vara stränga, så att man ej kan befara något kringgående — såsom en föregående talare trodde — enär man ej kunnat angifva på hvad sätt ett dylikt kringgående skulle ske, man bör bifalla det af utskottet framlagda förslaget; och jag ber att få yrka bifall till detsamma.

Herr Larsson i Mörtlösa: Herr talman! Mina herrar! Den ärade talaren på göteborgsbänken frågade, huru långt ändpunkten af banan är belägen från den östra gränsen af riket. Derom är, enligt hvad jag tror, förut upplysning lemnad, men för den händelse så icke skulle vara fallet, ber jag att få nämna, att afståndet är elfva mil och att det mellanliggande området utgöres af en ödemark.

Den ärade talaren på vermlandsbänken hemstälde om en skrivelse till Kongl. Maj:t med begäran om förslag, att banan skulle byggas för statens räkning. Något sådant förslag finnes icke framlagdt för Riksdagen. Det är således ett yrkande, som går utöfver hvad Kongl. Maj:t i sin proposition hemställt, och jag tror därför, att proposition icke gerna kan framställas på detsamma.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Waldenström: Herr talman! Mina herrar! I likhet med herr Sjö anser jag, att man icke kan på det sättet trakassera bolag, som ega grufvor, att man för dem stänger utvägen att göra sig dessa grufvors innehåll till godo. Här är alltså ej fråga om, att icke denna bana måste komma till stånd, ty vill ej staten bygga en jernväg dit, så måste man låta bolaget bygga densamma, det tycker jag att rättvisan kräver. Men med afseende på de särskilda förhållandena der uppe har jag varit mycket tveksam, om Riksdagen bör uttala, att den för sin del medgifver, att banan bygges af ett enskildt bolag. Om det någonsin varit viktigt och nödvändigt, att i sammanhang med en koncessionsfråga om en jernvägs anläggning Riksdagens kamrar fått sig förelagd en karta öfver terrängen och öfver den tilltänkta jernvägen, så vore det väl i detta fall. Men någon sådan har jag för min del icke sett till.

Den ärade talaren från Göteborg sade, att man borde taga i betraktande, hvad tillkomsten af denna bana, egd af enskilda personer, under vissa förhållanden skulle kunna hafva för betydelse för Boden-situationen. Jag tror, att detta är något, som man måste taga i allvarligt öfvervägande. Det är väl och godt, att man säger, att det bolag, som skulle bygga banan, måste ha i sin bolagsordning stadgadt, att aktierna icke må egas eller innehafvas af utländsk man; men huru skall detta egentligen förebyggas? Man kan förebygga, att de nominelt egas af utländingar, men man kan aldrig förebygga, att de i verkligheten egas af dem. Något sådant är alldeles omöjligt.

Det står i koncessionsvilkoren, att en ändring af denna bestämmelse och vissa andra stadganden ej kan ske utan Kongl. Maj:ts tillstånd, med mindre än att samtliga aktieegare förenat sig derom. Det står vidare, att Kongl. Maj:t skall tillsätta en styrelseledamot och ha representant för sina aktier i bolaget. Men huru hänger detta

ihop? Om alla aktieegarne förena sig om att ändra denna bestämmelse om förbud för akties öfverlåtande på utländing, så kan ändringen ske utan Kongl. Maj:ts begifvande. Men huru skall något sådant vara tänkbart, om Kongl. Maj:t sjelf har en röstberättigad representant både i styrelsen och vid bolagsstämman? Jag förstår ej sammanhanget mellan dessa båda punkter. För min del tror jag, att saken verkligen är betänkelig.

Då det var fråga om, huruvida staten skulle köpa in Gellivarebanan, så beslöts detta inköp — jag minnes det mycket väl — kanske icke i så ringa mån på grund af den anmärkningen af A. P. Danielson, att detta vore det enda sättet att hindra banans framdragande till vesterhafvet, ty det ansåg han farligt. Staten köpte banan, och det blef sedan snart fråga om att draga ut den antingen såsom statsbana eller som privatbana till vesterhafvet. Med tanke på faran, att, om ett enskildt bolag byggde banan, aktierna möjligen komme att egas af utländingar, fann Riksdagen det tryggast, att den gjordes till statsbana. Jag tror också för min del, att detta var det klokaste.

Herr Nordström talade om, att den lilla banbiten mellan Gellivare och Koskulls kulle anlagts af staten, men att det bolag, som eger Koskulls kulle, sedan skall amortera anläggningskostnaden med 6 procent om året, så att staten efter något öfver 20 år eger banan, ehuru ett enskildt bolag faktiskt betalat densamma. Skulle det icke vara tänkbart att med det nya bolaget uppgöra en liknande öfverenskommelse, hvarigenom bolaget finge vissa rättigheter och vissa skyldigheter, men staten i alla fall egde banan? Denna anordning blefve naturligtvis icke liktydig med att låta ett enskildt bolag bygga banan och sedan inköpa den af bolaget; ty det tror jag i sjelfva verket blir dyrare. Hade staten byggt banan mellan Luleå och Gellivare, hade den säkerligen icke kostat staten så mycket penningar, som hvad förhållandet blef.

Jag skall därför, herr talman, be att få instämma i herr Bieserts yrkande, och jag tror icke det är någon fara att göra det, allra helst som här vid utskottets betänkande är fogadt ett vilkor derom, att malmtransport från Svappavaara till riksgränsen i alla fall icke får förekomma förr än ett år efter, sedan statsbanan blifvit öppnad för allmän trafik.

Herrar *Styrlander* och *Hultkrantz* instämde häruti.

Herr Biesert: Herr talman, mina herrar! Då det yttrats tvifvel om, huruvida det yrkande, jag framställt, skulle vara konstitutionellt riktigt eller icke, skall jag be att få ändra det derhän, att: »På grund af hvad jag anfört och då jag för min del anser, att staten sjelf borde bygga denna bana, yrkar jag afslag å den nu framlagda propositionen och anhåller, att Riksdagen i sitt svar till Kongl. Maj:t måtte säga, att Riksdagen för närvarande icke anser, att koncession å nu ifrågakvarande bana måtte beviljas.»

Herr Henriesson: Äfven jag har icke kunnat värja mig från den tanken, att det måhända är betänkligt att låta ett enskildt bolag

*Angående
koncession å
anläggning
af jernväg
från Kiruna
till Svappa-
vaara.
(Forts.)*

Angående
koncession å
anläggning
af jernväg
från Kiruna
till Svappa-
vaara.
(Forts.)

bygga denna bana. Å andra sidan finnes en känsla hos mig, som säger, att det kanske vore lämpligt, att staten sjelf byggde denna bana. Det har visserligen upplysts, att dess ändpunkt ligger på ett afstånd af 11 mil ifrån gränsen och att å denna sträcka endast är obygd, men man har så många gånger hört talas om de stora utvecklingsmöjligheterna i Norrland, att det förefaller tänkbart, att på den mellanliggande sträckan till riksgränsen skulle kunna uppstå en utveckling, som i framtiden gjorde en jernväg der behöflig.

Utaf dessa skäl och dem, som förut under diskussionen blifvit framdragna af den, som först hade ordet, ber jag att få yrka, att Kongl. Maj:t måtte afslå den gjorda hemställan.

Herr Waldenström: Ja, i fall det skulle ifrån konstitutionel synpunkt möta några hinder att framställa proposition på det yrkande, som herr Biesert först gjorde, och hvaruti jag instämde, skall jag be att få frånträda min anslutning till detta yrkande och i stället instämma med honom i det yrkande, han sedan framstälde. Det blir i sak detsamma, men kanske formelt något riktigare.

Häruti instämde herrar *Styrlander*, *Hultkrantz* och *Sundberg*.

Herr Pehrson i Törneryd: Under senare delen af diskussionen ha gjorts erinringar derom, att, i händelse ett enskildt bolag finge bygga denna jernväg, detta skulle kunna befaras hafva ett ogynnsamt inflytande på vissa förhållanden der uppe, särskildt med fästadt afseende å Boden-befästningen.

Jag har svårt att fatta denna tankegång och skulle därför vara tacksam, om de herrar, som uttalat denna mening, ville uttala sig litet tydligare, så att man kunde få veta hvad dermed skall förstås. Jag kan icke finna annat, än att vare sig det är ett enskildt bolag eller staten som bygger banan, så kommer banans ändpunkt — vid Svappavaara — att i ena som andra fallet ligga precis lika långt ifrån östra riksgränsen. Banans andra ändpunkt mynnar ut i statsbanan mellan Gellivare och riksgränsen.

Jag är öfvertygad om, att genom ett förståndigt ordnande af samtrafiken man tillräckligt betryggande för staten skall kunna reglera de förhållanden, som kunna uppstå mellan staten och detta enskilda bolag.

Jag finner således ett tillstyrkande af koncessionen ej innebära någon fara, och kunna de herrar, som äro emot koncessionen, icke ge tydligare besked än hittills, får jag lof att säga, att den omständigheten synes mig utgöra en ökad anledning att hålla på bifall till statsutskottets förslag.

Herr Henricson: Jag skall be att få återtaga mitt nyss gjorda yrkande och i stället instämma i det yrkande, som af herr Biesert sist framställdes.

Herr Lindvall: Allt ifrån början af diskussionen rörande denna fråga har i kammaren den största uppmärksamhet varit rådande.

Detta häntyder på, att frågan är af verklig vikt. Då äfven jag anser, att så är förhållandet, håller jag före, att vi icke böra förhastas oss, hvarför det torde vara bäst att nu bifalla herr Biesérts framställning.

Här har talats om, att det skulle vara detsamma, huruvida staten eller ett enskildt bolag eger denna jernväg från Kiruna till Svappavaara. Men om möjligen en gång krafter skulle sätta sig i rörelse för att få banan utsträckt längre åt öster, måste det vara bra mycket lättare för dessa krafter att vinna sympatier för en utsträckning, om banan eges af ett enskildt bolag, än om staten eger den.

Jag ber att få yrka bifall till herr Biesérts förslag.

Grefve Hamilton: Jag eger för visso, kanske mindre än mången af dem, som här uttalat sig, kännedom om de lokala förhållandena uppe vid Svappavaara. Men när jag hört på den diskussion, som här pågått, och i hvilken så många, hvarandra rent motsägende satser framkastats, då har det varit två saker, som förefallit mig anmärkningsvärda, och hvilka det derför torde vara skäl att frambålla.

Der uppe i dessa bygder, om hvilka nu är fråga, finnas på mer eller mindre långt afstånd ifrån stambanan kringströdda stora och mäktiga malmfyndigheter, hvilka det är önskvärdt att exploatera. Står icke då kammaren här inför den principfrågan att uttala sig om, huruvida för tillgodogörandet af dessa malmfyndigheter, som naturligtvis komma att exploateras genom förmedling af grenbanor från statsbanan, skola anläggas enskilda banor eller statsbanor? Har icke frågan med andra ord långt större räckvidd än afgörandet af, huruvida vi skola afslå eller bifalla detta förslag?

Här har uttalats icke blott af en, utan af många talare, att det är en gifven, sjelffallen sak, att den, som önskar exploatera dessa malmfyndigheter, äfven bör få göra det, så att, om icke byggandet af de derför erforderliga banorna bör anförtros åt enskilde, staten bör sjelf bygga dessa banor.

Är då verkligen kammaren beredd att i qväll göra ett utalande, som för framtiden skall fastslå, att hvar gång, ett sådant här företag väntas, staten skall vara färdig att åter företaga sådana dyrbara jernvägsanläggningar der uppe? Mig synes denna sida af saken verkligen vara i hög grad beaktansvärd.

Jag kan fullkomligt dela de farhågor, herr Biesért här framställt, så till vida att man bör iakttaga all försigtighet, på det att dessa banor icke må komma i utländingarnes händer. Men man bör åtminstone då på något sätt visa i hvilket hänseende de försigtighetsmått, Kongl. Maj:t ifrågasatt, skulle vara otillräckliga. Är det så, att man kan påvisa, att någon sådan fara förefinnes, är jag den förste att vilja fylla den luckan. Men att bara säga: jag är viss om, att huru vi än ordna saken, kommer utländingen att taga banan, det synes mig vara att gå för långt. Jag säger: hvarför måla på väggen på det viset? Hvar har något dylikt skett?

Mig förefaller det verkligen, som det skulle ligga en oförgriplig sanning deruti, att för staten, för det allmänna måste det vara synnerligen önskvärdt, att den, som skall begagna statsbanan, icke är

*Angående
koncession å
anläggning
af jernväg
från Kiruna
till Svappa-
vaara.
(Forts.)*

Angående ett enda bolag, utan att det kommer att bli flere parter, med hvilka koncession ä man har att förhandla.
 Jag har icke något yrkande att göra, jag har bara velat fram-
 ställa den frågan: Aro de herrar, som nu instämt med herr Biesert,
 verkligen beredda att ta alla konsekvenserna deraf och förklara, att
 staten bör kasta sig in på ett betydande och vidtutseende jernvägs-
 byggande i Norrland?
 (Forts.)

Herr *Hammarström* instämde häruti.

Herr Boëthius: Herr talman, mina herrar! Såsom herr Biesert nu har formulerat sitt yrkande, kan jag icke finna, att kammaren genom att bifalla detsamma ovilkorligen har gjort ett sådant principuttalande, som den siste talaren velat lägga deruti, utan ett bifall dertill innebär endast, att vi vilja betänka oss. Och jag tror verkligen, att det i en sak sådan som denna kan vara nyttigt, att vi få betänka oss ett år och särskildt att vi få skaffa oss större klarhet med afseende på terrängförhållandena der uppe.

Således, anseende, att Andra Kammaren *icke binder sig principellt* genom ett bifall till herr Bieserts yrkande, utan endast förbehåller sig handlingsfrihet, skall jag be att få yrka bifall till detsamma.

Herr Hedlund: Jag tänkte icke jag skulle behöfva uttrycka mig tydligare.

Jag vill nu endast i korthet framhålla, att för mig står det såsom en bisak, huruvida ifrågavarande bana skall byggas af staten eller bli ett enskildt företag. Men jag ber att få papeka, att vi ännu icke veta, hvar den finska banan skall sluta, om vid Torneå eller vid någon punkt längre norrut, möjligen midt emot Svappavaara, der den nu ifrågavarande banan skulle sluta. Vi veta icke heller, huru en möjlig förbindelse kan komma att bli, om någon sådan ens är möjlig mellan den nuvarande svenska stambanan, som först var afsedd att gå till Haparanda, eller ändpunkten på finska banan. Man står då måhända i valet mellan att alldeles afbryta förbindelsen mellan Sverige och Finland eller att låta förbindelsen gå öfver Svappavaara. Och då blir gifvetvis min nästa fråga: huru blir under sådana förhållanden Boden-positionens rol?

Min mening var, att vi skulle få litet rådrum och tid att tänka oss för, innan vi fatta beslut, och jag skall därför nu be att få instämma med herr Biesert i hans sista yrkande, hvartill jag yrker bifall.

Herr Kardell: Rådrum kan nog vara bra, men huruvida Svappavaarabolaget önskar ett sådant, derom kan det bli tal.

Detta bolag har existerat ganska länge och år efter år nedlagt stora kostnader på sitt företag, så stora kostnader, att det är naturligt, att bolagets ekonomiska ställning måste hafva tagit skada deraf.

Om man nu afslår utskottets framställning, blir naturligtvis följden deraf, att det kommer att dröja mycket länge, innan jernvägen kommer till stånd. Man kan ju icke veta, hvilket beslut Riksdagen

kommer att fatta ett annat år, ty en kommande Riksdag kan icke bindas af det beslut, vi nu möjligen fatta. På det viset skulle bolaget kanske komma att bringas till ekonomisk ruin, och detta skulle i sin ordning sannolikt medföra ersättningsanspråk från bolagets sida mot det svenska statsverket.

Hvad de politiska förhållandena härvidlag beträffar, så tar jag för gifvet, att regeringen och statsutskottet, som mycket bättre satt sig in i dessa förhållanden, än vi här under debatten kunna göra, tänkt på allt detta, innan de framställt det förslag, som här föreligger, och till hvilket jag yrkar bifall.

Herr Branting: Herr talman! Herr Biesérts senaste yrkande har ju efter omformuleringen denna lydelse: »att Riksdagen ville i anledning af Kongl. Maj:ts förevarande proposition i skrivelse till Kongl. Maj:t hemställa, att koncession ej för närvarande måtte beviljas å ifrågavarande jernvägsanläggning.» Detta kan väl icke på något vis innebära alla de storartade konsekvenser, som herr greve Hamilton sökte skrämma oss med, att det skulle vara en bestämd förbindelse att staten skulle bygga jernvägar till hvart och ett af de större eller mindre malMBERG, som möjligen kunna finnas der uppe.

Om någon sorts slutsats kan dragas af Kongl. Maj:t utaf denna debatt, när protokollet deröfver blir tillgängligt, kommer deraf helt visst icke att framgå såsom något genomgående bestämdt drag hos denna kammare, att den afgjordt önskar en sådan lösning af frågan. Om något talar för ett uppskof, så är det deremot just en diskussion sådan som den här förda, der de mest motsatta påståenden uttalats och alldeles olika synpunkter gjorts gällande och korsat hvarandra.

Det synes vara påtagligt, att Andra Kammaren med de upplysningar i saken, som den för ögonblicket sitter inne med, icke kan vara färdig att fatta ett fullgiltigt beslut, som den kan stå för.

Jag hemställer därför, alldeles oafsedt hvad det ena eller andra bolaget tänker om saken, att vi vänta till dess saken kan förekomma till behandling i nytt och mera utredt skick.

Herr talman, jag instämmer med herr Biesért i hans yrkande.

Herr NORDSTRÖM i Stockholm: Det har här under debatten funderats åtskilligt öfver en del geografiska och terrängförhållanden i de trakter, som skulle komma att beröras af den här ifrågasatta jernvägen; jag skall därför be att med ledning af den karta jag har framför mig få lemna en del upplysningar.

Som herrarne veta, håller staten på att bygga en bana mellan Roden och Ytter—Morjärv vid Kalix elf.

Drages den nu fram till finska gränsen vid Torneå elf, träffar den gränsen mellan 3 och 4 mil norr om Torneå stad. Finska banan är deremot för närvarande bestämd att sluta vid Torneå. Det kan ju hända att man kommer att bygga en bit längre uppåt, så att man på finska sidan om elfven kommer att stanna vid den punkt, der svenska banan måbända kommer att sluta.

Men om man drar en linie från Svappavaarabanans östra ända till finska gränsen, träffar den gränsen å en punkt, som ligger unge-

Angående
koncession å
anläggning
af jernväg
från Kiruna
till Svappa-
vaara.
(Forts.)

Angående koncession å anläggning af jernväg från Kiruna till Svappavaara. (Forts.)

får 20 mil norr om Torneå, och det kan således aldrig bli fråga om att träffa den finska banan, som slutar der.

Den samfärdsel per jernväg, som häruppe antagligen skall uppstå mellan Sverige och Finland, kommer att gå öfver en punkt, belägen ungefär 3 å 4 mil norr om Torneå, men näppeligen öfver Svappavaara. Dessa faktiska förhållanden kunna med lätthet inhemtas af kartan.

Grefve Hamilton: Jag vill bara med ett par ord svara herr Branting. Jag tillät mig göra en framställning af de konsekvenser, hvilka jag ansåg skulle bli en följd af ett bifall till herr Biesérts förslag, och detta därför att jag fäste mig vid de motiv, som herr Biesért anförde och gång på gång underströk och betonade. Att jag fäste mig vid dessa motiv, berodde derpå, att jag är van att anse, att det bör ligga någon mening och afsigt bakom ett yrkande. Men då jag fått tillbaka, att man icke skall taga hänsyn till de motiv, som anförts, frågar jag ännu en gång: »hvad är det som ligger bakom», »hvad är det man vill», »hvad är det man fruktar?» Herr Biesért sade, att, hvilka försigtighetsmått vi än må iakttaga, fruktade han, att enskilda banor alltid skulle komma i utländingarnes ego. Så rädd kan jag icke vara.

Representanten från Göteborg talade några för mig temligen mystiska ord om att Andra Kammaren skulle ta sig ett års funderare på den inverkan denna bana skulle kunna få på vissa strategiska och taktiska förhållanden der uppe. Men det är väl dock att vara för mycket skygg, sedan frågan blifvit utredd af generalstaben, som ju har att taga hänsyn till detta, då denna icke haft någon anmärkning att göra. Herr Hedlund har icke heller, så vidt jag kan finna, gjort någon anmärkning, utan bara sagt: »ja, det kan ju dock finnas någon fara, och då är det så godt att vi fundera en tid».

Som sagdt, jag har ansett, att det verkligen icke finnas några skäl anförda för uppskof, — om några sådana hade anförts, hade jag kanvända anslutit mig till herr Biesérts förslag, men så länge man bara förnumstigt ruskar på hufvudet och säger: »det är bäst att vi äro försigtiga och lugna oss», så länge kan jag icke vara med derom.

Herr Fredholm: Ju längre diskussionen pågått, dess klarare har det förefallit mig, att denna fråga långt ifrån befinner sig i det skick, att vi derom kunna fatta något definitivt beslut.

Jag vill först anmärka, att Kongl. Maj:t begärt, att Riksdagen skall yttra sig i frågan, innan Kongl. Maj:t företager den slutliga pröfnigen af koncessionsansökningen. Det är hvad Kongl. Maj:t begärt och som Riksdagen är skyldig att gifva svar på.

Nu har statsutskottet föreslagit, att »Riksdagen må i skrifvelse till Kongl. Maj:t tillkännagifva, att Riksdagen ej har något att erinra deremot, att koncession å anläggning af jernväg från Kiruna station vid statsbanan mellan Gellivare och riksgränsen till Svappavaara i Norrbottens län af Kongl. Maj:t beviljas». Å andra sidan har en talare uppträdt med ett yrkande, som vunnit understöd från många

håll, och gående ut derpå, att Riksdagen må i skrifvelse till Kongl. Maj:t hemställa, att koncession för närvarande icke måtte beviljas å ifrågavarande jernvägsanläggning.

Ja, det är ju mycket bra, detta. Den ene vill, att Kongl. Maj:t skall bevilja koncession, den andre icke. Men icke blir man mycket klok på, hvad Riksdagen har för uppfattning i denna fråga.

Man har såsom motiv för, att Riksdagen nu ej skulle tillstyrka ansökningen, framhållit önskvärdheten under vissa synpunkter af att staten sjelf byggde banan. Men hvarför icke uttala detta samtidigt med att man säger, att Riksdagen för närvarande icke vore beredd att tillstyrka den gjorda ansökningen, hvarför icke tillika anhålla, att Kongl. Maj:t ville till nästa Riksdag komma fram med förnyad framställning i ämnet, hvaruti äfven den sidan af saken blefve tagen under ompröfning, om och på hvilka vilkor det vore fördelaktigare för staten att sjelf bygga banan i fråga. En utredning härutinnan synes mig vara en nödvändig förutsättning för, att man skall kunna bilda sig en mening om denna sak. Ty icke kunna vi det med ledning af de tycken, farhågor och förhoppningar, som här uttalats. Först, sedan vi fått en behöflig utredning, kunna vi göra det.

Jag har emellertid ännu icke varit i tillfälle att formulera det yrkande, som jag här framställt, på ett sådant sätt, att det kan göras till föremål för proposition. Men äfven om det ej är så alldeles lätt att göra detta och man kanske lätt kan »trilla i kull» på försöket, tror jag dock, att, om man får litet tid på sig, det låter sig göra.

Då har man också gifvit ett definitivt svar på hvad Kongl. Maj:t begär. Men detta blir ej fallet, vare sig om statsutskottets eller herr Biesërts förslag antages utan tillägg. Ty i förra händelsen skulle Kongl. Maj:t fatta det som ett tillstyrkande, och i det senare fallet föreläge ett uttalande, som alldeles bestämdt afrådade från beviljande af koncession, utan att diskussionen lemnade någon klarhet om hvad orsaken kunde vara till det ena eller andra.

Herr talman! Jag tillåter mig hemställa om bifall till herr Biesërts yrkande med det af mig nu föreslagna tillägg, eller att Riksdagen ville, med uttalande af den förväntan, att Kongl. Maj:t till nästa Riksdag inkommer med förnyad framställning i frågan, dervid utredning borde lemnas, om och på hvilka vilkor det kunde anses förmänligare för staten att sjelf öfvertaga byggnaden af ifrågavarande jernväg, förklara sig icke för närvarande vara i tillfälle att till- eller afstyrka koncession å banan.

Herr Elowson: Jag skulle visserligen kunna ha ett och annat att säga om den konstitutionella sidan af ifrågavarande sak, men jag anser mig kunna afstå från de betänkligheter jag hyser i det afseeudet, då Riksdagen så sent som 1893 skref till Kongl. Maj:t och begärde, att Kongl. Maj:t icke utan Riksdagens hörande måtte meddela koncession å någon jernväg af annan än lokal beskaffenhet inom Norrbottens län. Jag öfvergår därför till sjelfva realitetsfrågan. Då kan jag säga, att när jag började läsa den kongl. propositionen i denna fråga, så vaknade hos mig den tanken, att det kunde vara skäl i, att banan kom till stånd genom statens försorg. Men sedan jag fördjupat mig i ut-

Angående koncession å anläggning af jernväg från Kiruna till Svappa-vaara.
(Forts.)

Angående talanden af myndigheterna, specielt de militära, ansåg jag mig böra afstå från denna tanke. Det syntes mig nemligen bero mera på känslöstämningar än kall beräkning att hålla på ett afslag å utskottets framställning i denna fråga. Min mening var visserligen, då jag talade och röstade för Ofotenbanan, att det skulle inom Norrbotten komma till stånd icke en, utan flere bibanor till densamma.

(Forts.) Det har här talats om den lilla korta banan mellan Gellivare och Koskulls kulle. Den har emellertid sin särskilda betydelse och torde icke böra inblandas i denna diskussion. Deremot anser jag, att den nu ifrågavarande banan från Svappavaara till Kiruna icke kan hafva någon annan karakter än som bibana, och då synas mig alla skäl tala för, att man bör låta den enskilda företagsamheten draga försorg om densamma. Det har med en viss skuggrädsla talats något om sammanknytningen af denna jernväg med en eventuel bana på östra sidan om riksgränsen. Sammanknytningspunkten mellan ifrågavarande bana och något nät på finska sidan skulle emellertid ligga mycket långt norr ut, såsom en talare på stockholmsbänken visat. Dessutom har statsutskottets vice ordförande påpekat den sanningen, att det väl måtte vara lika långt från banans ändpunkt och till gränsen, vare sig banan tillhör staten eller den tillhör enskild person.

Jag ber att få påpeka en annan sak, som icke berörts i diskussionen. Det är nemligen sättet för grufbrytningen och bearbetningen af malmen. Så vidt jag kan förstå, har staten icke något inflytande på denna malmbrytning. Skulle då staten bygga en bana, skulle det icke kunna i fråga om trafiken gå till på annat sätt, än att staten upprättade ett kontrakt med grufvegarne, att de fraktade sin malm på banan.

Huru jag än ser denna sak, kan jag icke i realiteten dela den skuggrädsla, som här uttalats, utan jag finner, om jag kallt beräknar frågan, att det icke är någon risk att tillstyrka bifall till det af utskottet förordade förslag.

Jag anhåller därför, herr grefve och talman, om bifall till utskottets skrifvelseförslag.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats afslutad samt herr talmannen framställt propositioner på de derunder gjorda yrkandena, blef utskottets hemställan af kammaren bifallen.

§ 6.

Slutligen föredrogos hvart för sig och blefvo af kammaren godkända Andra Kammarens fjerde tillfälliga utskotts utlåtanden:

n:o 15, med anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om utredning rörande åstadkommandet af förbättrade uppgifter om rikets in- och utförsel af varor; och

n:o 16, med anledning af väckta motioner dels om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om utredning angående de hemman och lägenheter, som blifvit af kronan till presterskaps eller församlings

understöd anslagna m. m. och *dels* om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om utredning angående de ecklesiastika boställsskogarnes ursprung och natur m. m.

Kammarens härutinnan fattade beslut skulle, jemlikt 63 § 3 mom. riksdagsordningen, delgifvas medkammaren.

§ 7.

Justerades protokollsutdrag.

§ 8.

Anmäldes och godkändes särskilda utskottets n:o 2 förslag till Riksdagens skrifvelse, n:o 34, till Konungen, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag om in-teckning i fartyg, lag om ändring i 10 och 17 kap. handelsbalken, lag om ändring i vissa delar af utsökningslagen, lag om ändrad lydelse af 51, 90 och 117 §§ konkurslagen, lag om ändrad lydelse af 2, 3 och 52 §§ sjö-lagen, lag om ändrad lydelse af 14 § i förordningen den 4 mars 1862 om tioårig preskription och om årsstämming, lag om ändrad lydelse af 1 § i förordningen den 16 juni 1875 angående särskilda protokoll öfver lagfarter, in-teckningar och andra ärenden samt lag om an-tecknande i fartygsregistret af tvist om fartyg eller fartygslott.

§ 9.

Till bordläggning anmäldes särskilda utskottets n:o 2 utlåtande n:o 6, i anledning af väckta motioner angående skrifvelse till Kongl. Maj:t i fråga om åstadkommande af bestämmelser till motverkande af de med sjöfarten förbundna faror.

§ 10.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr *J. E. von Krusenstjerna* under 5 dagar från och med den 15 dennes; och

herr *J. A. Lundahl* under 8 dagar från och med den 15 dennes.

Härefter åtskildes kammarens ledamöter klockan 11,13 e. m.

In fidem

E. Nathorst Böös.

Tisdagen den 16 april.

Kl. 1/2 3 e. m.

§ 1.

Föredrogs och hänvisades till lagutskottet Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse af §§ 7 och 35 i förordningen om kyrkostämma samt kyrkoråd och skolråd den 21 mars 1862.

§ 2.

Föredrogs, men bordlades åter särskilda utskottets n:o 2 utlåtande n:o 6.

§ 3.

För motions afgifvande hade sig anmält herr *N. Boström*, hvilken nu aflemnade en motion, n:o 180, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående vissa utdikningar af sumpmarker inom Tärna kapellförsamling af Vesterbottens län.

Denna motion blef på begäran bordlagd.

§ 4.

Anmälades och godkändes *dels* statsutskottets förslag till Riksdagens skrifvelse, n:o 35, till Konungen, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående upplåtelse till Stockholms stad af ett jordområde från förra häradshöfdingebostället Lindhof n:is 1, 2, 3 och 4 i Stockholms län, *dels ock* sammansatta banko- och lagutskottets förslag till Riksdagens skrifvelse, n:o 36, till Konungen, i anledning af *dels* Kongl. Maj:ts proposition angående förändrad lydelse af §§ 6, 7, 8, 41 och 42 i lagen för Sveriges riksbank den 12 maj 1897, *dels ock* en rörande samma ämne väckt motion.

§ 5.

Justerades protokollsutdrag.

§ 6.

Till bordläggning anmälades:

bankoutskottets memorial n:o 8, angående inköp af tomt för riksbankens blifvande kontor i Upsala; och

sammansatta banko- och lagutskottets memorial n:o 4, angående ersättning till utskottets sekreterare.

Härefter åtskildes kammarens ledamöter kl. 2,37 e. m.

In fidem

E. Nathorst Böös.